БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

43-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 176 (11162) | 1966 оной июлиин 27, среда | Сэн 2 мүнгэн

ХАЛУУН АМАРШАЛГА

Кубын Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, Кубын Республикын Революционно правительствын премьер-министр нүхэр Фидель Кастро Руста, Кубын Республикын президент нүхэр Освальдо Дортикос Террадода телеграмма эльгээжэ, Кубын түүхэдэхи гайхамшагта үдэртэй—Национальна восстаниин үдэртэй дашарамдуулан, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Советскэ правительствын, бүхы совет арадай зүгһөө Кубын Компартиин ЦК-е, Революционно правительствые, аха дүү кубын арадые халуунаар амаршалаа.

У ТАН МОСКВА ЕРЭБЭ

Советскэ правительствын уряалаар Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин генеральна секретарь У Тан июлиин 25-да Москва ерээ. (ТАСС).

А. А. ГРОМЫКО ТОКИО ЕРЭБЭ

ТОКИО, июлиин 25. (ТАСС). СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко Японой правительствын уряалаар, албанай хэрэгээр үсэгэлдэр Токио ерээ.

ТОКИО, июлиин 25. (ТАСС.) СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко Японой Гадаадын хэрэгүүдэй министр Сиина гэгшэтэй мүнөөдэр түрүүшынхээ уулзажа, совет-япон харилсаануудай асуудалнуудаар һанамжануудаа мэдэлсээ. Уулзалга хани халуун оршон байдалда үнгэрөө.

КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

КПСС-эй ЦК, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет нийтын гурим хазагайралгатай тэмсэл шангадхаха хэмжээнүүд тухай асуудал хаража үзэбэ. Хулигантаха ябадал, мүн нийтэдэ харша бусад үзэгдэлнүүдые эрид хуud усадхаха шухала болоһон тухай ажалшадай, нийтын эмхи зургаанууд болон гүрэнэй органуудай хүсэлэнгүүд болон эрилтэнүүд талаан абтаһан шиидхэбэринүүд өргэн бэелэлээ олобо.

Дэлхэйн эгээл хүсэн түгэлдэр гүрэнүүдэй нэгэн болохшо социалис Эхэ ороноороо совет хүнүүд омогорхохо ёһоороо омогорхоно. КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүд хадаа экономико, соёл культура болон арадай энхэ тэнигэ байдал саашадань һайжаруулха өргэн ехэ арга боломжонуудые нээжэ үгөө, совет арадта шэнэ шадал олгоо, тэрэнэй зохёон байгуулхы үүсхэл оролдолго болон политическэ эдэбхипе бадаруулаа. Манай орон дотор парти болон гүрэнэй түйлай ехэ хүдэлмэри ябуулһанай ашаар өөһэдынгөө патриотическа эрмэлзэл, эрхэтэн байһан ингаа үүргэ болон уялгануудые гүнзэгыгөөр ойлгодог совет хүнүүдэй оюун мэдэрэл хэмжээлэшэгүйгөөр ургаа. Тиигэбэшье совет общество дотор эрхэтэ гурим бүдүүлигээр эбдэхэ, хулигантаха ябадалаараа, мүн бусад гэмтэ ябуулгануудаараа ажалшадай зохёон байгуулхы хүдэлмэри, амаралта болон һаа сэдьхэлые гутаадаг хүнүүд бии.

Гэмтэ ябадал гаргаха, нийтын гурим хазагайруулха ушарнуудтай тэмсэл шангадхаха талаар һүүлэй жэлнүүдтэ партийна болон советскэ органуудай зүгһөө хэдэ хэдэн хэмжээнүүд бэелүүлэгдээ. Тиигэбэшье городууд болон районуудта аюултай гэмтэ ябадалнууд, зүрюу ехэхайгаар хулигантаха ушарнууд зөөн бэшэ үзэгдэнэ.

Зарим хүнүүдэй муу ябадал гаргаха ушар ехэнхидээ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, манай общественэ хүнүүдэй дунда оюун мэдэрэлтэ урам хүмүүжүүлхэ тушаа партийна, советскэ, профсоюзна болон комсомолой олохон органуудай зүгһөө хүдэлмэри һулаар ябуулагдана. Хуули эбдэхэ ябадалтай тэмсэхын тулада гүрэнэй болон нийтын бүхы организацинуудай хүсэн өргэн фронт байгуулха тухай хэрэгтэй анхарал заримдаа гаргагдадаггүй.

Нийтын гурим сахиха органууд, прокуратура болон сүүдэй ажал ябуулгынь хэмжээн урганан эрилтэнүүдһээ гээгдэнхэй байна. Тэдэнэр хадаа эрхэтэ гурим хазагайруулгатай тэмсэл эмхидхэхэ тухай хүсэд эдэбхитэйгээр хүдэлнэгүй. Гэмтэ ябадалтай тэмсэхэ талаар өөһэдынгөө ябуулгануудые нийтэ холбоо барисаатай, шууд өргэн, дайшалхы шанартай болгоно бираагүй. Хорото ёһоор хулигантаха, эрхэтэдэй ами бэедэ, эрүүр энхэдэ, нэрэ солодо хоротой хор орохо ябадалай обществодо аюултай байһыень милициин, прокуратура болон сүүдэй зарим хүдэлмэрилэгшэд хүсэдөөр тооногүй.

Хэдэ хэдэн нютагуудта нийтын организацинууд, тэрэшэлэн предприятинууд, барилганууд, эмхи зургаанууд болон, һуралсалай газарнуудай хүтэлбэрилэгшэд гурим бэхижүүлгэдэ һулаар хабаадалсана. Тэдэнэр хадаа өөһэдынгөө коллективүүдэй гэшүүдэй зүгһөө хулигантаха, архидаха болон нийтэдэ харша бусад ябуулгануудые хэхэдэнь эбсэжэ байдаг, совет хуули ёһонуудые хэлбэришэгүйгөөр сахиха, хуули эбдэгшэ ушарнуудта тэсэшэгүй байха талаар хүн зоной дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри мүртэйгөөр ябуулагданагүй. Арадай олохон дружинанууд хулиганууд болон наншалдаашадтай эдэбхитэйгээр тэмсэхэеэ болишоо, өөһэдынгөө ажал ябуулгые милициин органуудтай хүсэд һайнаар холбоногүй.

Социалис хуули ёһо саашадаа бэхижүүлхын, гэмтэ ябадалтай шангаар тэмсэхын тулада городууд, районууд болон тосхонуудта нийтын эрхим һайн гурим тогтоохын, гэмтэ этэгээдүүдэй хорото доболгоһоо гүрэнэй болон эрхэтэдэй аша туһые найдамтайгаар хамгаалхын тулада хэмжээ абахыень союзна республиканuудай компартинуудай ЦК-нуудта, партиин крайкомууд болон обкомуудта, союзна болон автономито республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, ажалшадай депутадуудай хизаарай болон областной Соведүүдэй гүйсэдкомуудта дурадхагдаба.

Республика, хизаар, область, город болон район бүхэндэ гэмтэ ябадалай ямар байһыень саг үргэлжэ гүнзэгыгөөр шэнжэлэн үзэхэ шухала; хуули эбдэгшэдтэ, илангаяа хулигантагшадта, эсэргүү тэмсэлдэ ажалшадай эдэбхитэйгээр хабаадалсаха ябадалыень али болохоор хүгжөөхэ, энэ хэрэгтэ эхин партийна, комсомолой, профсоюзай организацинуудай, ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй, предприятинууд, барилганууд, эмхи зургаанууд, организацинууд, совхоз болон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй үүргэ болон харюусалгые дээшэлүүлхэ шухала.

Партийна, советскэ, профсоюзна болон комсомолой органуудай, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй болон нийтын организацинуудай шухала зорилгонуудай нэгэниинь юуб гэхэдэ, предприятинуудта, барилганууд дээрэ, һуралсалай газарнуудта, эмхи зургаануудта, хүн зоной һуудаг газарнуудта ажалшадай, түбхын түрүүндэ залуушуулай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эрид һайжаруулха ябадал болоно.

Нийтын гурим сахиха органуудай, прокуратура болон сүүдэй хүтэлбэрилэгшэд болон бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө өөһэдынгөө хүдэлмэриие саашадань улам нарижуулха, илангаяа гэмтэ ябадалнуудые элирүүлхэ ба гэмтэдые бэдэржэ олохо, нийтэдэ харша этэгээдүүдэй гэмтэ ябуулгануудые саг соонь болюулха, нийтынхидтэй холбоо барисаагаа бэхижүүлхэ ба үргэдхэхэ эрилтэ табигдана. Тэдэнэр хадаа хорото ёһоор гэмтэ ябадал хэгшэд тушаа тэмсэлээ һуларуулхагүй, сүүдэй-прокурорско ажал ябуулгадаа аюултай гэмтэд тушаа хууляар хараалагдаһан хатуу хэмжээнүүдые абахын хажуугаар, түрүүшээр багахан гэм хэһэн аад, обществоһоо амяарлуулангүй заһаржа боломоор хүнүүд гушаа нийтын зүгһөө нүлөөлгын болон хүмүүжүүлгын хэмжээнүүдые зохидоор тааруулан хэрэглэхэ ёһогой.

Гэмтэ ябадалтай тэмсэлдэ, нийтын гурим сахилгын органуудай ажал ябуулгые нэгэ тээһээ тодорхойгоор ударидахын тулада СССР-эй нийтын гурим сахилгын союзна республиканска министерство байгуулагдаха.

Үйлсэнүүдтэ, стадионууд дээрэ, паркнуудта, клубууд болон нийтын бусад газарнуудта хулигантаха ябадалтай тэмсэл шангадхаха талаар баталан абтаһан шиидхэбэринүүд соо хэдэ хэдэн хэмжээнүүд тодорхойлогдонхой. Ороной үлэмжэ томо городуудта нийтын гурим сахиха харууһалга-хиналтын алба хэхын тулада милициин тусгаар моторизованно частьнууд нэмэжэ эмхидхэгдэхэ байна. Эрхэтэдэй бэеын элүүртэ аюул тохёолдуулхаар гү, али тэдэнэй нэрэ хүндые доромжолхоор гэмтэ ябуулгануудые болюулха талаар милициин хүдэлмэрилэгшэдэй эрхэнүүд үргэдхэгдөө. Мүрдэлгэһөө гү, али сүүдһээ тэрьедэжэ ябаһан нюурнуудые бэдэржэ олохо ябадал һайжаруулха, тэрэшэлэн хүнэй хүзүүгээр амидарагшадтай тэмсэл шангадхаха тушаа хэмжээ ябуулганууд хараалагданхай.

Гүрэнэй органуудай, тушаалта нюурнуудай, мүн тус тус эрхэтэдэй зүгһөө социалис хуули ёһо зүбөөр, хэлбэришэгүйгөөр сахихыень наринаар хинан хараха тушаа зорилго СССР-эй прокуратурын болон гүрэнэй органуудай урда табигдаба. Сүүдэй органуудай ажал ябуулга саашадань һайжаруулха тушаа хэмжээнүүд хараалагданхай. Гэмтэ ябадал хэһэн хүн бүхэнэй зүбөөр хэһээгдэхынь, гэм хээгүй нэгэшье хүнэй хэһээгдэхэгүйн тулада шүүхэ шиидхэхэ хуули нарин хуулиин лэ ёһоор бэелүүлэгдэхэ ёһотой.

Хулигантаһанай түлөө харюусалга шангадхаха тухай эрхэтэдэй олон тоото хүсэлэнгүүд болон нийтын организацинуудай дурадхалнуудые хараада абажа, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум энэ асуудалаар тусгаар Указ баталан абаба. Энэнь хэблэлдэ тунхаглагдаха. Указай ёһоор, хулигантаһанай түлөө захиргаанай болон хуулиин харюусалгань ехэ болоо, хулигантаһан тухай хэрэгүүдые богонихон болзор соо мүрдэжэ үзөөд, сүүдтэ шиидхэгдэхээр хараалагдаа.

Указай ёһоор, жэжэ хулиган ябадал гаргаһанай түлөө захиргаанай харюусалга ехэ болоо. Тиимэ ябадал гаргаа һаа, арбаһаа арбан габан сүүдхэ хүрэтэр арестдэ абтаха, үгышье һаа салин хүлһэнэйнгөө хорин процентыень дарууляжа байжа нэгэ һараһаа хоёр һара хүрэтэр болзор соо заһаруулгын хүдэлмэри хэхэ, үгышье һаа арбаһаа гушан түхэриг хүрэтэр яла түлэхэ. Жэжэ хулиган ябадал гаргаһанай түлөө арестдэ абтаһан нюурнууд үлэмжэ хатуу гуримда байлгагдаха. Арестдэ байхаһаа арсаа һаань гү, али тогтоогдоһон гуримые хорото ёһоор хазагайруулаа һаань, арестдэ байха болзорынь гушан сүүдхэ хүрэтэр һунаагдаха. Арестдэ байһан хүнүүд хооллоһонойнгоо, тэндэ байһанайнгаа түлөө түлөөһыень түлэхэ, тэдээндэ бэшэг бэшэлсэхэнь, посылка абахань. эдеэ хоолой зүйлнүүдые худалдажа абахань хориоултай; арестдэ байха үедэнь хүдэлдэг газартань салин хүлһэниинь үгтэхэгүй. Жэжэ хулиган ябадал гаргаһанай түлөө арестдэ абтаһан хүнүүд үйлсэнүүдые, газаагуурхиис, нийтын хэрэгсэлэй газарнуудые сэбэрлэхэ болоод, бусад хара хүдэлмэридэ түлөөһэгүйгөөр хүдэлхэ юм.

Жэжэ хулиган ябадал гаргаһанайнь түлөө сүүдтэ хандангүйгөөр өөһэдөө яла тохохо эрхэ милициин органуудай начальнигуудта олгогдонхой. Тиихын хажуугаар үйлсэнүүдтэ болон бусад нийтын газарнуудта һогтуугаар ябаһанай түлөө яла тохохо эрхэ милициин органуудта олгогдонхой. Хуулиин наһа хүсөөгүй залуушуулай зүгһөө архидаһанайнь, хулигантаһанайнь болоод, нийтэдэ харша бусад аяг ааша гаргаһанайнь түлөө эхэ, эсэгэнэрынь гү, али тэдэнэй орондо байһан бусад түрэлхидынь захиргаанай талаар харюусалгада хабаадуулагдаха байна.

Нэгэ жэлэй туршада соо жэжэ хулиган ябадал хоёрдохёо гаргаа һаа, зургаа һараһаа нэгэ жэл хүрэтэр сүлөөгөө хаһагдахаар хуулиин харюусалгада хабаадуулагдаха гү, али баһа тиимэ болзор соо заһаруулгын хүдэлмэри хэхээр, гушаһаа табин түхэриг хүрэтэр яла түлэхөөр хэһээгдэхэ.

Хорото ёһоной хулиган ябадал гаргаһанай түлөө, илангаяа буу, хутага, кастет, али ондоо зэбсэг, тэрэшэлэн хүнэй бэе гэмтээхын тулада тусгаар хэгдэһэн бусад зүйлнүүдые хэрэглэжэ гү, али хэрэглэхэеэ һэдэжэ хулигантаһанай түлөө хуулиин харюусалга ехэ болгогдоо. Иимэ ябуулгануудые хэһэнэй түлөө гурбаһаа долоон жэл хүрэтэр болзор соо сүлөөгөө хаһагдахаар хэһээгдэхэ байна.

Хулигантаһан тухай олохон хэрэгүүд тушаа хулигантагшадые сүүдлэхэ богонихон болзор тогтоогдонхой. Мүрдэлгын органууд хадаа гэмтэ ябадал хэһэн ушарые, мүн хуули эбдэһэн хүниие табан хоногһоо удаан бэшэ болзор соо элиншэлээд, энээн тухай протокол зохёохо ёһотой. Тэрэ протокол хадаа прокуророй зүбшөөһэнэй һүүлээр тэрэниие сүүдтэ үгэхэ ба хэрэгыень сүүдтэ хаража үзэхэ үндэһэ баримта болохо байна. Иимэ хэрэгүүд хадаа сүүдтэ ороһон сагһаань хойшо табан үдэрһөө удааруулангүй сүүдэй заседани дээрэ харагдаха байна. Хулигантаһан хүнүүдые арестдэ абаха гээшэ хэрэгэйнь сүүдтэ харагдатар гэмтэ ябадал хүүлэхэгүй хэмжээн байха ёһотой.

Хүнэй һогтуугаар хэһэн гэмтэ ябадал хадаа тэрэ хүнэй харюусалгые бүри хүндэдхэхэ ушар мүн гэжэ тэрэшэлэн Указаар тодорхойлогдонхой.

Гэм зэмэ хэхэ ябадал зайсуулха талаар хүдэлмэриие ажалшадай коллективүүдтэ эмхидхэхэ хэрэгтэ предприятинууд, барилганууд, эмхи зургаанууд, колхоз, совхозууд болон һуралсалай газарнуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, тэрэшэлэн партийна, комсомолой эхин организацинуудай секретарьнуудай, профсоюзуудай комитедүүдэй түрүүлэгшэнэрэй дүүргэхэ шухала үүргэ баталан абтаһан шиидхэбэринүүд соо онсолон тэмдэглэгдэнхэй. Тус тус хүнүүдэй хулигантаһан, мүн ондоошье тааруугүй ябадал гаргаһан баримта тухай захиргаанай органуудай болон арадай дружинануудай материалнуудаар тэдэнэр арбан хоногһоо оройтуулангүйгөөр гэм зэмэ хэгшэдтэ нүлөөлхэ шухала хэмжээнүүдые абаха уялгатай. Үйлэдбэри дээрэ тус тус хүнүүдэй элдэб янзын зэбсэг, хутага, кастет болон бусад нимэрхүү зүйлнүүдые хуули бусаар бүтээһэн баримтануудай түлөө предприятинуудай, цехүүдэй, калаануудай, үйлэдбэриин участогуудай хүтэлбэрилэгшэд нюурай харюусалгатай байха.

Архи уудаг, ёһо гурим эбдэдэг, хуули гурим эбдэгшэдые үмөөрдэг тиимэ хүдэлмэрилэгшэдые партийна, комсомольско болон профсоюзна комитедүүд шангаар хэһээхэ ёһотой. Хулиган ааша гаргадаг хүнүүдтэ предприятинуудай, эмхи зургаануудай болон организацинуудай захиргаанай, тэрэшэлэн профсоюзна комитедүүдэй үзүүлдэг нүлөөс шангадхаха хэрэгтэй. Шухала болоһон ушарта тэдэниие үйлэдбэри дээрэ абадаг шагналнуудһаань хүсэдөөр гү, али зарим зэргээр хаһаха, мүн амаралтын байшангууд болон санаторинуудта амарха хүнгэлэлтэтэй путевконуудые абахыень болюулха хэрэгтэй; мүн тэдэнэртэ гэр байра абаха ээлжээень хойшолуулжашье болохо байна.

Совет хуулинуудай болон коммунис абари заншалай эрилтэнүүдтэ тааруугаар общество дотор, мүн ажаһуудалдаа бэеэ абажа ябалгые сахилгада коллективэй гэшүүнэй ямараар хандадаг байһые социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые гаргахадаа, предприятинуудай, цехүүдэй болон үйлэдбэриин бусад участогуудай, организацинууд болон эмхи зургаануудай ажал ябуулгада сэгнэлтэ үгэхэдөө, шухала үрэ дүнгүүдэй нэгэн болгон хараада абалсаха хэрэгтэй.

Дахяад гэм хэлгэтэй тэмсэлые шангадхаха зорилгоор сүлөөе хаһалгын газарнуудһаа табигдаһан зарим зэргын хүнүүдэй хойноһоо милициин талаар захиргаанай хиналта хэхэ ябадал хуулиин ёһоор тогтоохо шухала гэжэ мэдэрхэ. Эдэ хүнүүдэй ябадалай хойноһоо адаглан хаража байхын, тэдэнэй зүгһөө гэм хэлгые уридшалан зайсуулхын, хүмүүжүүлхы шухала нүлөө үзүүлхын тулада иимэ хиналта тогтоогдохо болоно. Энээн тухай баталагдаһан тусхай дүримэй ёһоор тус хиналта бэелүүлэгдэхэ байна.

Тиихэтэй хамта болзорһоо урид условноор сүлөөлэлгэдэ, хүндэ хүшэр гэм үйлын түлөө урда тээнь сүүдлэгдэһэн хүнүүдэй хэһээлтые һураггүй зөөлэн хэһээлтээр һэлгэлгэдэ, тэрэшэлэн тусгаар аюултай зарим гэм зэмын түлөө сүүдлэгдэһэн хуулиин наһа гүйсөөгүйшүүл тушаа нэмэлтэ хизаарлалтануудые тогтоохын, условноор сүүдлэгдэһэн, мүн болзорһоо урид условноор сүлөөлэгдэһэн хүнүүдэй шэнэ гэмтэ ябуулга харата һанаатайгаар хэһэнэйнь түлөө харюусалгые дээшэлүүлхын тулада ССР Союзай болон союзна республиканuудай уголовно хуули ёһоной үндэһэ һуурида нэмэлтэнүүд болон хубилалтанууд оруулагдаха гэжэ хараада абтана.

Гэмтэ ябадал, тэрэнэй гарадаг шалтагаануудые зайсуулха зорилго бүгэдэ арадай хэрэг болоно. Тиимэһээ гэм зэмэ хэлгые зайсуулха, хуули ёһо эбдэгшэдтэ хүмүүжүүлхы нүлөө үзүүлхэ талаар олониитын организацинууд болон ажалшадай коллективүүдэр олдоһон һайн дүй дүршэл шиидхэбэринүүд соо дурдагдаһан байха юм. Жэшээлхэдэ, гэм зэмэ хэһэн, зүгөөр наһанайшаа бага дээрэһээ гү, али уголовно хэһээлтын хэмжээнүүдые абахада тааруугүй байһан дээрэһээнь уголовно харюусалгаһаа сүлөөлэгдэһэн эдир багашуулые хүмүүжүүлхын тулада хуулиин наһа гүйсөөгүйшүүлэй хэрэгүүдэй талаар районой (городой) комиссинуудаар гү, али сүүдээр томилогдодог олониитын хүмүүжүүлэгшэд бии болгогдохо байна. Тиихэтээ хамта хуулиин наһа гүйсөөгүйшүүлэй хэрэгүүдэй талаар ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомуудай дэргэдэхи комиссинуудай ажал ябуулга һайжаруулагдахаар хараалагдана.

Залуушуулай зүгһөө гэм зэмэ хэлгэтэй комсомольско организацинуудай тэмсэлые бүри эдэбхитэй болгохыень, мүн коммунис абари заншалтайгаар, социалис хуули гурим эбдэгшэдтэ эбсэшэгүй байдагаар залуу үетэниие оролдосотойгоор хүмүүжүүлхэ гээшэ комсомолой гол шухала зорилгонуудай нэгэн гэжэ тоолохыень ВЛКСМ-эй ЦК-да. союзна республиканuудай ЛКСМ-үүдэй ЦК-нуудта, комсомолой бүхы комитедүүдтэ дурадхагдаа.

Арадай дружинануудай ажал ябуулгые эдэбхитэй болгохын тулада тэдэндэ согтой солбон үүсхэлтэй хүнүүдые олоор оруулхыень, тиихэдээ һайн дураараа хабаадалсаха гол ёһо наринаар сахихые дурадхагдаһан байна. Олониитын газарта хулиганталгые уридшалан зайсуулхын болон болюулхын тулада арадай дружинанууд гол хүсэлэл оролдолгоёо гаргаха ёһотой. Эгээн лэ эдэбхитэй дружиннигуудые урмашуулха хэмжээнүүд болгогдожо. түлөөһэтэй нэмэлтэ амаралта тэдэндэ үгэхэ, тэрэшэлэн Хүндэлэлэй грамотануудаар, мүнгөөр болон үнэтэ бэлэгүүдээр тэдэниие шагнаха ябадал хараалагдаа. «Эрхим дружинник» гэһэн үбсүүндэ зүүхэ значок бии болгохыень союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ һанамжалан дурадхагдаа.

Нийтын гурим хамгаалгада хүн зоной эдэбхи хэшээлые саашадань дээшэлүүлхэ зорилгоор гэм зэмэ хэлгэтэй тэмсэлгэр үүсхэл гаргаһан эрхэтэдэй аша туһые хамгаалха ябадал хуулиин ёһоор хангагдадаг болохо ёһотой. Гэмтэ ябуулгануудые болюулан зогсоохо, гэмтэниие бариха зорилгоор эрхэтэдэй хэһэн ябуулганууд хуули ёһондо таараддана, хэрбээ эрхэтэд эдэ ябуулгануудаараа гэм хэгшэдэ хоро хүргэхэ баатайшье болоһон байгаа һаа, тэрэнэйнгээ түлөө уголовно гү, али ямар нэгэн ондоо харюусалгада хабаадуулагдахагүй гэжэ хуулиин ёһоор хараалагдана.

Гэм зэмэ хэгшэдтэй тэмсэхэдээ шалгарһан эрхэтэд тухай нийтын гурим сахиха, прокуратурын болон сүүдэй органууд хүдэлдэг гү, али байдаг газартань мэдээсэхэ ёһотой. Хулиганталгатай тэмсэлдэ тусгаар шалгарһан эрхэтэдые урмашуулхын тулада мүнгэн шангуудые гү, али бэлэгүүдые шухала болоһон ушарта үгэхыень ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомуудта, нийтын гурим сахиха органуудта зүбшөөхэ. Хүсэндөө байһан совет хуулинуудые, нийтын гурим сахиха талаар гражданинуудай эрхэ болон уялгануудые, гүрэнэй аша туһые, гэм хэгшэдэй халдалгаһаа эрхэтэдые хамгаалха хэрэгтэ сүүдэй, прокуратурын болон милициин органуудай дүүргэдэг үүргэ болон удха шанарые тайлбарилһан материалнуудые хододоо толилжо байха, тэрэшэлэн ехэ удха шанартай сүүдэй заседанинууд тухай уншагшадта мэдээсэжэ байха гэжэ нютагай болон центральна хэблэлдэ һанамжалан дурадхагдаа.

Гэм хэлгэтэй тэмсэл шангадхаха талаар хараалагдаһан хэмжээ ябуулганууд социалис хуули ёһо тон наринаар сахиха ябадалда үндэһэлэн бэелүүлэгдэхэ ёһотой гэжэ КПСС-эй ЦК-гай. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэринүүд соо онсолон тэмдэглэгдэнэ. Коммунизм байгуулха замаар дабшажа ябаһан, ажал хэхэ, эрдэмдэ һураха, амарха, социальна тэдхэмжэ абаха эрхын бүхы гражданинуудта найдамтайгаар хангагдаһан манай орондо гэм хэхэ, социалис хуули гурим ондоогоормшье эбдэхэ ябадал үзэгдэхэ ёһогүй.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ЗУРГААДАХИ ЗАРЛАЛАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ЮҺЭДЭХИ СЕССИ НЭЭХЭ ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй юһэдэхи сесси 1966 оной июлиин 28-да, үглөөнэй 10 часта Соведүүдэй хоёрдохи Байшангай заседанинуудай Ехэ зал соо нээгдэхэ.

Волжский—эдиршүүлэй город. Мантан томо предприятинуудые, гоё һайхан шэнэ город бариһанайнь түлөө энэ городой комсомолой организаци Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагданхай. Зураг дээрэ: городой В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ проспект.

ТАСС-ай фотохроннко.

Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын 1-дэхи отделениин Н. Каратуевай хүтэлбэрилдэг звеногойхид арба гаран һүри табиба. Энэ звеногой ажал гол түлэб оньһожоруулагданхай. Тракторист Обчинников абарга машинаар гон бэрхээр һүри хаяна.

А. НАГАСЛАЕВАЙ фото.

Түлэг дундаа

Колхозоймнай сабшалан дээрэ үбһэн түлэг хуряагдажа, нуга, гол газарнуудаар һүринүүд жэрылдэжэ эхилээ. Энэ жэлдэ сабшаламнай һайн ургажа, үбһэ тэжээл элбэгээр абтахаар хараалагдана. Нийтымнай малда 30 мянган центнер үбһэн бэлдэгдэхээр түсэблэгдэнхэй юм.

Мүнөө үедэ үбһэшэдэй 37 звено ажаллажа байна. Бүхыдөө 480 хүн үбһэ хуряалгын хүдэлмэридэ хабаадана. Һаяын хура бороогой нилээд хойшо татабашье һаа, 800 гаран гектар сабшагдажа, 500 центнер үбһэн һүрилэгдөө.

Залуу коммунист Николай Гергешкеновэй ударидадаг комсомол-залуушуулай звено эршэтэ ажалаараа суурхана. Энэ звено Мүртэгэдэг намаглиг газартахи сабшаланда орожо, хүшэр ажалһаа тунхарингүй, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлнэ. Звеногоорхид 700 центнер үбһэ хуряаха түсэбтэй. Тиибэшье залуушуул түсэбөө үлүүлхые эрмэлзэн, 800 центнер үбһэ бэлдэхэ социалис уялга абаһан байна. Мүн Иван Костровой, Тогочи Сумкиновай звенонууд түрүүлжэ ябана.

Үбһэшэдэй звенонуудай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Тэдэнэй ажалай дүнгүүд арбан хоног бүхэндэ согсологдожо, эрхимлэгшэдтэ колхозой парткомой, правлениин дамжуулгын Улаан туг барюулагдаад, 15 түхэриг шан үгтэхэ юм.

М. БОРХОНОВ,
«Восточные Саяны» колхозой парткомой секретарь.

Түнхэн.

Мүрысөөнэй түрүүшүүл

Совхозоймнай һаалишад зунай һаранuудта үнеэдэйнгээ һү шэмэ улам дээшэлүүлжэ, түсэб дэзбаряа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна.

Десятниковска һаалиин гүүртын малшад мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана. Эндэ 270 үнеэд харууһалагдана. Тус гүүртын коллектив гүрэндэ һү тушааха хахад жэлэйнгээ түсэб 112 процент дүүргэһэн юм. Мүнөө гүүртын хүдэлмэришэд гурбадахи кварталай түрүүшын һарын түсэб болзорһоо урид дүүргэхын түлөө эрмэлзэжэ, эршэмтэйгээр ажаллажа байна. Үнеэдэй һаам үдэр ерэхэ бүри дээшэлнэ. Эндэхи адуулгашад малаа үдэр һүнигүй бэлшээжэ, һаалишадтай суг ехэ һүнэй түлөө оролдоно. Адуулагшад аха дүү Банновтанай һайн ажал тэмдэглэмээр. Һаалишад Ирина Дерябина, Екатерина Черепанова, Ирина Баннова гэгшэд гүүртэ соогоо түрүүлжэ, бэшэндээ жэшээ харуулан ажаллана.

И. КАЗАКОВ.
Ехэ-Нугын совхозой главна зоотехник.

Үнеэдэй һаам дээшэлнэ

«Гурбадахи кварталай түсэб болзорһоо урид!» гэһэн уряа доро «Октябрьский» совхозой Доодо-Нугын һаалиин гүүртынхид хүдэлмэрилнэ. Үнеэд үдэр һүнигүй адуулагдажа, сүүдхэдээ гурба удаа һаагдаһанай ашаар хоногой үнгэрхэ бүри ехэ һү үгэнэ.

Гүүртын эрхим һаалишан Н. Цырендоржиева үнеэн бүхэнһөө хахад жэлэй туршада 1115 литр һү һаажа, совхоз соогоо түрүү һуури эзэлэнхэй. Мүн һаалишан Цыбендоржиева Долгор һайн дүнгүүдые туйлаа.

Доодо-Нугын гүүртынхид гүрэндэ һү тушааха июль һарынгаа түсэб эдэ үдэрнүүдтэ дүүргэхэнь.

С. ШАГДУРОВ.
Зэдын «Октябрьский» совхозой ахалагша экономист.

ПАРТБЮРОГОЙ ГЭШҮҮН

Эхин организаци—партиин үндэһэ һуури

ЗНЭМНАЙ НЭГЭ организацiин бүридэлдэ орожо, сугтаа хүдэлдэг коммунистнуудайнгаа этигэл найдабарида хүртэһэн, партийна ехэ даабари бэедээ харюусажа абаһан нүхэр гээшэ ааб даа. Үнэхөөрөөшье, партийна эхин организациин хүтэлбэриие һунгалгын болоходо коммунистнууд бюрогой составта эгээл эдэбхитэй, ниитын хүдэлмэри эмхидхэхэ шадабаритай, нютаг зондоо хүндэтэй нүхэдөө бюродо шэлэн түлөөлдэг шуу. Тэрэнь яаха аргагүй шухала эрилтэ. Тэндэ дэбжүүлэгдэһэн коммунист хадаа нэрын тэдысэ бюрогой составта байха бэшэ, харин хамтааран ударидаха энэ органой ажал ябуулгада хам оролсохо түлөөлэгшэ байһан тушаа ушар удхыень эндэ олоор хэлээд яалайб. Бүгэдэндэ мэдээжэ хэрэг.

Би өөрөө отделениингээ партийна эхин организациин секретаряар нэгэнтэ бэшэ һунгагдаһан, удаан жэлдэ хүдэлһэн туладаа олон нүхэдтэй хамта ажаллаһан байхаб. Тиихэдээ партийна организациин бүхы ударидахы, эмхидхэхы, элсүүлхы хүдэлмэринь, тэрэнэй нэрэ хүндэнь бюродо һунгагдаһан коммунистнуудай эдэбхи үүсхэлһээ, мэргэжэл шадабариһаа болодог гэжэ лаб батаар ойлгодогби. Тиимэһээ бюродо һунгагдаһан нүхэд тусхай шиидхэбэриин ёһоор тус тустаа саг үргэлжын даабари хубаажа ябадагби. Зүгөөр өөһэдынь мэргэжэл шадабариие, эрдэм мэдэрэлые, хэжэ байһан ажалынь хараада абалсаагүйдэ аргагүй.

Юрэдөө, сэхынь хэлэхэдэ, бюрогой секретаряар һунгагдаһан хүн партийна организациин бүхы хүдэлмэриие ганса бэе дээрээ даажа абаха болоо һаа, хамтааран ударидаха партийна ёһо гурим хазагайруулагдаха, тиихэ зуураа юумэнэй мүртэйгөөр бүтэхэгүй байһаниинь мэдээжэ. Энэ хүтэлбэрилхы органой ударидалгын хэмжээнһээ партийна эхин организациин хэрэг үйлэ сүм дулдыдаха байна. Тиигэхэ ёһотойшье.

Манай Ивалгын туршалга-үйлэдбэрилгын ажахын гурбадахи отделениин партийна эхин организаци 26 коммунистнуудтай. Тиимэһээ урда болоһон тоосоото һунгалтын суглаан дээрэ табан хүнһөө бүридэһэн бюро һунгагдаа бэлэй. Түрүүшынгээ эмхидхэлэй заседани дээрэ хэн партийна ямар хүдэлмэри даажа абаха байһанаа тодорхойлжо, тэрэнээ хуулита хэрэг болгоо һэмди. Иимэ хэмжээн али бүхы организацида хэгдэжэ байдаг зүйл ааб даа. Зүгөөр энээнээ саарһан дээрэ үлөөхэгүй, нэгэ заримамнай нэрэ зүүжэ ябахагүй ёһотой, нэгэл адли хүдэлхэ уялгатайбди гэжэ үгээ һайса ойлголсоо һэмди.

Теэд тэрэ партийна даабаряа бюрогой гэшүүд хэр дүүргэжэ байдаг юм гэһэн асуудалда богонихоноор харюу үгэхэ хүсэлэнтэйб.

Нэн түрүүлэн нүхэр Бато Бадмаевич Бадмаев тухай хөөрэе. Энэмнай нютагайнгаа найман жэлэй һургуулиин директор, ажал хүдэлмэреэр угаа ехэ хүн. Тиигэбэшье һаань, нүхэр Бадмаевые секретариин орлогшоор һунгаха зуураа, партийна организациин ябуулха бүхы соёл сурталай, гэгээрэл болбосоролой хүдэлмэри тэрээндэ даалгаа һэмди. Энээнтэй хамта политическэ һуралсалай хоёр жэлэй эхин һургуулиин кружогые хүтэлбэрилдэг. Иихэдээ партийна даабаринь, үнэндөө, нилээд гаһар болоно.

Эмхидхэхэ шадабаряар бэрхэ, партийна организациингаа хүдэлмэриин хойноһоо шармайн оролдожо ябадаг бюрогой гэшүүн. Соёл сурталай хүдэлмэридэ нютагайнгаа багшанарые, бусад алба хаагшадые, отделениин мэргэжэлтэдые эдэбхитэйгээр хабаадуулжа шадаа. Хүн зоной дунда лекци уншалга, элидхэл болон хөөрэлдөө хэлгэ саг үргэлжэ эмхидхэгдэжэ байдаг. Хорёод багшанар тосхонойнгоо айлнуудые арба — арбаар хубаажа абаад, тэдэнэй дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри ходо ябуулдаг. Энэ хүдэлмэри КПСС-эй XXIII съездын болохын урда тээхи үедэ, мүн һүүлдэньшье, СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтада бэлдэжэ байһан сагта тон эмхитэйгээр эрхилэгдээ. Политическэ ямар нэгэн шухала событи болоноб, тэрэ дарыдань агитаторнуудые суглуулжа, семинар үнгэргэдэг, тэдэнэй зорилгые тодорхойлхо зуураа, улад зондо ойлгуулха юумынь тайлбарилан үгэжэ байдаг гээшэ.

Нүхэр Бадмаев өөрөө политһуралсалай эхин һургуулиин кружогые хүтэлбэрилнэ гэжэ хэлээ һэм. Тэрэ кружогтонь үнгэрһэн һуралсалай жэлэй үедэ 13 хүн һуража гараа. Энэ хугасаада нэгэшье хэшээл юрэ бусын ушарһаа боложо һаатаагүй, хараалагдаһан программаяа сүм үзэһэн, һурагшадай мэдэрэл һайн гэһэн сэгнэлтэ абаһан жэшээтэй. Гадна һургуулиин багшанарай хүсөөр уран һайханай коллектив эмхидхэгдэжэ, үбэлжэлгын хаһада холо ойрын гүүртэ, отара дээрэ хүдэлдэг малшадта концерт харуулжа байгаа. Энэмнай партбюрогой гэшүүнэй үүсхэлээр бүтэһэн хэмжээн ха юм даа.

Нэгэдэхи комплексно бригадын бригадир Даба Бальчинович Бальчинов бюрогоймнай гэшүүн. Энэ нүхэртэ социалис мүрысөө эмхидхэхэ, тэрэнэй дүн гаргаха хүдэлмэри даалгагданхай. Энэмнай харюусалгатайшье, онсо өөрсэ хэрэг шуу. Тиигэбэшье отделениингээ гурбан бригадын хоорондохи мүрысөө яһала гэмгүйгөөр эмхидхэжэ, тэрэнэй үрэ дүнгые һара бүхэндэ ниитэлэн согсолжо, ажалшадтаа харуулжа байдаг. Гадна ажахын отделенинүүд хоорондын мүрысөөнэй дүн харуулһан бюллетень һара бүхэндэ дирекци, партком болон рабочком гаргадаг. Тэрээниие бригада, гүүртэ, отара бүхэндэ тараажа, хүн зондо хэлэжэ үгэхэ гээшэ баһа аша үрөөр ехэ хүдэлмэри.

Мүнөө манай ажахын хахад жэлэй туршада хэһэн хүдэлмэриин үрэ дүн согсологдоод байна. Тиихэдэнь мүрысөөнэй гуримай ёһоор манай отделениин хүдэлмэрилэгшэд бусад отделенинүүдһээ түрүүлжэ гараа. Тарян болон мал ажалаар абаһан уялгаяа алишье талаарнь амжалтатайгаар хүсэндэнь хүргэжэ, туршалга-үйлэдбэрилгын ажахын дирекциин, парткомой ба рабочкомой дамжуулгын Улаан туг, нэгэдэхи шатын шанда хүртэһэн байна.

Нүхэр Бальчинов өөрөө хүдэлмэриин эмхидхэл һайн мэдэхэ, шадабаритай хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн. Тэрэнэй өөрынь даажа ябаһан нэгэдэхи бригада отделениин бригадануудай хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илажа гаранхай. Үбһэ хуряалгын хүдэлмэридэ саг соонь һайнаар бэлдээд, түүбэрилэн сабшалгада түрүүлэн оронхой.

Республикын суута хонишодой нэгэн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаһан Цырендоржи Гемниндармаев партбюродо һунгагдахал ёһоороо һунгагдаа юм. Мал дээрэ хүдэлжэ байһан хүнүүдтэ сүлөө заб олдохонь бэрхэтэй гэжэ захаһаал хэлэхэ байхабди. Тиигэбэшье һаань энэ коммунистда отделениингээ арадай хиналтын бүлэгые хүтэлбэрилхэ даабари үгтэһэн бэлэй. Техникэ заһабарилга, тарилга, сабшалан һайжаруулга, мал харууһалга, ургаса хуряалга гэхэ мэтын шухала хүдэлмэринүүдэй хэр зэргээр ябажа байһые таһалгаряагүй шалгажа, хиналта хэжэ үрдиһэн лэ байдаг. Тээсхэн нэгэдэхи бригадын сабшалангаа хэр уһалжа байһые шалгаад, дутуу дундануудые һайса элирүүлээ, «шууя» татаа һэн.

Гүүртэ, отара болон бригада бүхэндэ арадай хиналтын постнууд эмхидхэгдэнхэй. Мүнөө тэжээл бэлэдхэлгын үедэ саг зуурын постнуудые байгуулха хүсэлэнтэй. Тэрээндэнь отделениин хүтэлбэри, партбюро заатагүй туһалха уялгатайбди. Зүгөөр нэгэ дутагдалтай юм. Нүхэр Гемниндармаев энэ ажал ябуулгадаа арадай бусад хинагшадые бултынь хабаадуулжа бирадаггүй, гансаараал хойноно гарадаг. Энээндэ партбюрошье мүн зэмэтэй даа. Саг соонь залан заһаагүй, тэрээндэнь ажаглалта хээгүй байһамнай буруу. Энээниие арсахын аргагүй.

Партбюрогоймнай табадахи гэшүүн хадаа нүхэр Пурба Санжицыбикова болоно. Һаалиин гурбадахи гүүртын тоо бүридхэлшэ, үнеэдые искусственна аргаар үрэжүүлдэг техник мэргэжэлтэ. Энэ хүдэлмэридэ арба һайса гаран жэлдэ хүдэлжэ байһан үнэн сэхэ коммунист. Тоо бүридхэл эрхим һайнаар хэдэг һэн туладаа магтаал һайшаалда, шагналда хүртэжэ ябадаг юм. Нютагайнгаа оло ниитын эмхинүүдые ударидан хүтэлбэрилхэ даабаритай. Даб дээрэ дүй дүршэлөөр ядалдана.

Тиигэбэ яабашье бусад дэйнгөө туһаламжаар эхэ нүүдэй соведэй, арадай др нын, комсомолой болон п союзай эмхинүүдэй хүдэл дэ али болохоор нүлөөлжэ, дэнэй хэрэг үйлөөр һонир ябадаг гэшүүн. Олониитын эмхинүүдые муугаар хүд гэхын аргагүй. Арадай дружина аймаг соогоо һайн гэдэ тоологдоно. Аймагай лаан дээрэ тэрэниие хүтэ рилэгшэ нүхэр Н. Б. Бад шагналда хүртөө һэн.

Эб эетэйгээр, бүхы хүдэ рээ хубаажа абаад, парти харюусалгатайгаар булт хүдэлхэдэ, хамтаараа хүтэ рилхэдэ ниитын хэрэг бүт тэй, ажал хүдэлмэриин урай тай байдагые манай бюро ажал ябуулгын зарим тэды дүршэл гэршэлжэ үгэнэ. Г тэй хамта манай хүдэлмэ дутагдал огто үгы гэжэ я болюхоб. Партиин зэргэдэ рүү нүхэдөө шэлэн абажа, ганизацияа улам бэхижүү коммунистнуудые шиид участогууд дээрэ хубаар табиха талаар эмхидхэлэй дэлмэри һуладана, абта шиидхэбэринүүдэй дүүргэл хойноһоо хиналта үшөөл һ һанда хүрэнэгүй.

Партиин үндэһэ һуури бо шо эхин организациин ябуулга хадаа тэрэнэй хүт рилхы орган—бюрогой ша риһаа, эмхидхэхы үүргэһээ түлэб дулдыдаха байһан ха бюрогой гэшүүн бүхэнэй рюусалгые дээшэлүүлхэ г шухалын шухала асуудал лоно гэжэ тэмдэглэе.

Д. РИНЧИНО

Ивалгын туршалга-үйл рилгын ажахын 3-дахи отд ниин эхин парторганиза секретарь.

Коммунистнуудай

хэлсэһэнэй һүүлээр

ОНШЫНЬ ОЛООД БАЙХАДА...

Түмэр замаар зөөгдэхэ ашаанай хэмжээн жэл ерэхэ тумэ ехэл боложо байна. Энэ хүдэлмэриие түргэдхэхын хажуугаар үшөө транспортын хэрэгсэлнүүдые болбосон ёһоор ашаглаха, хүсэнэйнь единицэ бүриһөө продукци ехээр абадаг, арьбалалта горитойгоод хэдэг болохо хэрэгтэй.

Энээн тушаа түмэр замай Улаан-Үдын отделениин коммунистнууд, илангаяа диспетчерскэ албанай коллективэй партийна бүлэгэй гэшүүд нилээд бодомжолоо, шанжалжэ үзөө, зүбшэн хэлсээ, юм. Тиигээшьегүйдэ аргагүй байгаа. Ашаа тээлгэ, буулгын үедэ вагонууд удаан баригдадаг, ябуулхынь хүлеэжэ ехэ сагаа һалгаадаг һэн. Энэ миин байлгые нэгэ часай туршада хорооно гэбэл, арба гара мянган вагон нэмэжэ абаха хэрэгтэй байгаа бшуу. Иигэжэ яажа болохоб.

Зарим станцинууд болон предприятинуудай транспортна цехүүдэй хүдэлмэриие нэгэн ниитэ технологическа хүтэлбэридэ оруулба. Түсэблэлгэ болон мэдээсэл абалга дээрэ хубилалта хэбэ. Эдэ мэтын бусад олон хэмжээ ябуулганууд хараалагдажа, партийна суглаанууд дээрэ зүбшэгдэн хэлсэгдээ һэн. Энэ хадаа КПСС-эй XXIII съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дэгжэжэ байһан үедэ болоһон хэрэг.

Хахад жэл барагдаба. Дүн согсологдобо. Тэрэнь юу харуулнаб? Нэгэ хэдэн жэшээ харуулая.

Вагонуудай ашаа буулгаха, тээхэ үедэ тэрэнэй байлгэ даабариин ёһоор 15,6 час байһан һаа, тэрэнээ 15,2 часта оруулба. Нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулбал, миин байлгын сагые 1,3 часаар бага болгобо.

Энэмнай ямар гээшэб? Һайн лэ үрэ дүнгэй амжалта гээшэ. Вагонуудай миин байлга нёдондонойнгоо хэмдэ байгаа һаа, ашаа зөөхэ түсэб дүүргэхын тулада бусад отделениинүүдһээ 19 мянга шахуу хооһон вагонуудые асарха хэрэгтэй һэн. Миин байлгые хорооһоной ашаар эдэ вагонууд ондоо тээ хэрэглэгдэжэ, 110 мянган түхэригэй алмалта гүрэндэ хэхэ арга олгобо бшуу.

Отделениин 28 станци вагонуудые миин байлгаха ушарые үсөөн болгохо даабари дүүргээ. Илангаяа Улаан-Үдын станци амжалтаар һайн. Галуута Нуурай станциинхид час шахуу сагаар, Наушки станциин коллектив 0,30 часаар вагонуудай байлгые хорообо.

Иимэ ехэ хубилалта хэжэ шадаагүй һаа, 19 мянган вагондо тээхэ ашаан складууд соогуур хэбтэхэ һааб даа. Хахад жэлэй туршада вагонуудай миин байлгые час хахадаар доошонь оруулхада иимэ ехэ аша үрэ үгэхэ байнал даа.

Мүнөө отделениин коммунистнууд энэ амжалтаяа улам саашань арьбадхахын түлөө тэмсэжэ байна. Мүнөө отделениин бүтүү олон вагонууд баруун харгынуудта шэнэ ургасын ороохо шэрэлгэдэ ябуулагдахань. Тиигэжэ вагонуудай дутагдал үшөө ехээр үзэгдэхэ байха. Тиигэбэшье энээниие дабан гараха аргаяа эндэхи коммунистнууд элирхэйлжэ байна.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

Улаан-Үдэ.

ХҮДЭЛМЭРИШЭД, АГИТАТОРНУУД

Сэмбын фабрикын партийна организациин агитколлективэй хүдэлмэри тухай

Ойлгууламжын хүдэлмэриин улам дэлисэтэй, ехэ нүлөөтэй байхын тула фабрикын партийна эхин организаци саг үргэлжэ анхаралаа хандуулна. Жэшээлхэдэ, байгша оной түрүүшын хахадай туршада агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэри тухай асуудал фабрикын партийна суглаан дээрэ хоёр дахин, цехүүдэй партийна организацинуудай суглаанууд дээрэ хэдэн дахин зүбшэн хэлсэгдээ. Тиихэдэ агитатор бүхэн тус бүридөө хэзээ, ямар темээр хөөрэлдөө үнгэргэһэн, рикын сэмбэ будадаг цехэй эгээл харюусалгата участогуудай нэгэниинь болохо сэмбэ будагша хүдэлмэришэдэй дунда ойлгууламжын хүдэлмэриие Н. М. Габитов ябуулна. Энэ агитаторай хүдэлдэг участогта ажалай жаяг заршам хазагайруулха ушар нэгэтэшье байгаагүй, хэдэн олон арбаад хүдэлмэришэд социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадана, халаанайнгаа даалгабариие үлүүлэн дүүргэдэг. Жэшээлхэдэ, байгша

Эндэхи агитаторнууд сог залитайгаар, дэлисэтэй, нүлөөтэйгөөр ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулжа байдаг.

Мүнөө эндэхи агитколлектив хамта 76 хүнүүдһээ бүридэнэ. Тэдэнэй олонхинь коммунистнууд, комсомолшууд — КПСС-эй XXIII съездын түүхэтэ тогтоол, материалнуудые хүн зондо ойлгуулха талаар хүдэлмэри ябуулна. Агитколлективэйхид хүсэ нүлөө ехэтэйгээр, аша үрэтэйгөөр ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулха гэжэ оролдодог. Сэмбэ нэхэдэг цехэй мастер Г. Я. Берлович агитколлективые ударидана.

Фабрикын сэмбэ нэхэдэг, ооһо ээрэдэг, сэмбэ будадаг болон үйлэдбэриин бусад харюусалгатай участогуудаар шадамар бэрхэ агитаторнууд хубаарилан томилогдонхой. Жэшээлхэдэ, аппаратно-ооһо ээрэдэг цехэй ооһо ээрэдэг участогай ажалай түрүүшын халаанда агитатораар халаанай мастер коммунист Г. Л. Богинский хүдэлмэрилнэ. Энэ агитатор долоон хоног соо 2—3 һонирхолтой хөөрэлдөө үнгэргэнэ. Һаяхан тэрэ мүнөөнэй уласхоорондын байдал тушаа хөөрэжэ үгөө. «Фабрикын табан жэлэй түсэбэй түрүүшын хахад жэлэй дүн» гэһэн темээр ээлжээтэ нэгэ хөөрэлдөөгөө хэбэ.

Агитатор фабрикынгаа ажалай түрүүшүүл—сэмбэ нэхэгшэд М. Е. Афанасьева, М. Г. Баландина, М. Ф. Малофеева, М. К. Бобылева гэгшэдэй ажалдаа түйлажа байһан амжалта тухайда тодорхойгоор хөөрэжэ үгөө һэн. Мүн Б. Е. Овчинник, Е. Ф. Горькова, Н. М. Габитов, Я. Я. Янко болон бусад һонирхолтой хөөрэлдөө үнгэргэдэг агитаторнууд.

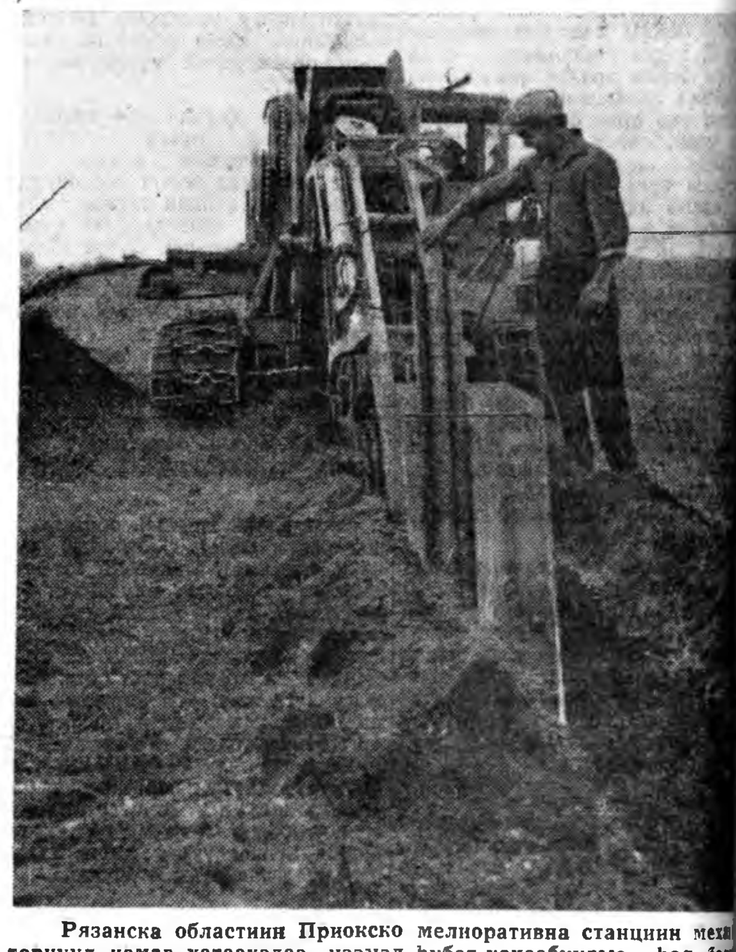
мүн хүнүүдэй ямар асуудалнуудые табиһан тухайнь тусгаар журналнуудта бэшэдэг. Тэдэ журналнуудые цехүүдэй партийна организацинуудай секретарьнууд, мүн фабрикын партийна эхин организациин бюрогой гэшүүд саг үргэлжэ хинан шалгажа тусгаар хэмжээ ябуулгануудые хараалдаг тогтомол ёһо гуримтай болонхой.

Партийна эхин организаци һара бүхэндөө агитаторнуудай тусгаар семинар, зүблөө үнгэргэжэ байдаг. Байгша оной июнь һарада болоһон ээлжээтэ тиимэ нэгэ семинар дээрэ «Мүнөөнэй уласхоорондын байдал» гэһэн лекци, «Минии ябуулдаг ойлгууламжын хүдэлмэриин онол арга тухай» гэһэн темээр агитатор Габитов хэлэжэ үгөө һэн. Ушарынь гэхэдэ, фабоной хоёрдохи кварталай туршада тус участогай хори гаран хүдэлмэришэд ажалдаа нэгэтэшье голодоһо гарганагүй. Хүдэлмэришэд ойлгоогүй асуудалаар агитатортаа хандажа гүйсэд харюу абадаг. Нүхэр Н. М. Габитов сэмбэ нэхэхэ талаар техник технолог мэргэжэлтэй байжа тус участогта агитатораар ажаллахадань ехэ туһатай һайн байна. Тиимэ хадань партийна организаци агитаторнуудые хубаарилан томилходоо хэн нэгэнэй ажалай ямар участогта ехэ туһатай, нүлөөтэй байхыень нэн түрүүн хараадаа абадаг байһаниинь энэ жэшээ дээрэһээ элирүүлэгдэнэ.

Байгша оной ганса июнь һарада үнгэргэгдэһэн хөөрэлдөөнүүдые тооложо үзэхэ болоо һаа, агитатор бүхэн тус тустаа 4—5 хөөрэлдөө үнгэргэһэн байна. Тэдэнэй зарим нэгэниинь бүришье һайнаар ажаллаа. Жэшээлхэдэ, агитаторнууд Г. Л. Богинский, Я. Я. Янко, Б. Е. Овчинник, У. Я. Гончарова, Е. Б. Хадыкова гэгшэд һарын туршада тус бүридөө 7—8 һонирхолтой хөөрэлдөө үнгэргэнэ.

Фабрикын партийна эхин организаци һүүлэй үедэ Комушка гэжэ тосхоной гэрэй эзэн эхэнэрнүүдэй, үндэр наһатай үбгэд, хүгшэдэй дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулна. Эндэ тусгаар тусхай талмай эмхидхэгдэжэ, суббото бүхэндэ ямар нэгэн темээр һонирхолтой лекци уншагдадаг, кино гү, али фабрикын уран һайханай бүлгэмэйхидэй концерт харуулагдана. Энэ тосхонойхидой дунда 28 агитатор мүнөө агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулжа байдаг. Тэдэнэй зарим нэгэниинь гэрэй эзэн эхэнэрнүүдэй, үбгэд, хүгшэдэй өөрсэл хүндэтэй «айлшадынь» болонхой. Жэшээнь, фабрикын технолог КПСС-эй гэшүүн Т. Я. Колодинагай ямар үдэр ямар темээр ээлжээтэ хөөрэлдөөгөө үнгэргэхэ байһыень Комушка тосхоной Павловай нэрэмжэтэ үйлсын № 53 гэрэйхид бүри эртэнһээ мэдээд хүлеэжэ байдаг. Мүн Т. Я. Колодина шэнги эдэбхитэйгээр В. П. Емонакова, З. И. Житихина болон бусад ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулжа, парти, правительствын политикын, түүхэтэ тогтоолнуудай гүн гүнзэгы удха шанарые тайлбарилжа ойлгуулна.

Д. ШАГДУРОВ.

Рязанска областиин Приокско мелиоративна станциин меха торнууд намаг хатаахадаа, нээмэл һубаг ханаабуудые һая бол татадаг байһан юм. Тэрэнэй үнэ сэн тиимэшье ехэ болодоггүй бэшье иимэ ханаабуудые ашаглахада бэрхэшээл тохёолдодог, удаан саг соо ашаглаха аргагүй байдаг. Тиихэдэ иимэ һубаг х бууд өөһэдөө газарай нилээд ехэ талмайе эзэлдэг, машина ибахада һаад ушаруулдаг байха юм. Мүнөө мелиораторнууд н хатааха түрүү онол аргые—бүтүү һубаг татадаг болоо. ЭТН-1 жэ экскаватор торфолиг намаг согуур метр хахад гүнзэгыт баг татаха зуураа, намагай уһанай шүүрэн гараха соргонууды рээн соогуур нэгэн доро табидаг. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ска районой «Путь Ленина» колхозой полинууд дээрэ ЭТ агрегат траншей малтаад, соргонуудые табижа ябана.

ШЭНЭ ТАБАН ЖЭЛ СОО СОВЕТ ХУДАЛДАА НАЙМААЕ ХҮГЖӨӨХЭ ТУХАЙ

Кустанайн областиин совхозуудай 4 миллион шахуу талмай дээрэ мүнөө үдхэн шэниисэ ургажа байна. Баян ургаса хуряажа абахын тулада механизаторнууд али бүхы хэмжээнүүдые абана. Ехэ талмайн тарилануудта гербицидүүдые сасалга дүүргэгдэжэ байнхай. Буртаг үбһэнтэй химическэ аргаар хэгдэдэг тэмсэл агаарһаа, мүн газар дээрэхи оньһо түхеэрэлгэнүүдээр бэелүүлэгдэдэг юм. Зураг дээрэ: Силантьевска совхозой шэниисэдэ химическэ зүйлнүүд сасагдажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

СССР-эй хүн бүхэн хаанашье байгаа һаа, юумэ худалдан абадаг, гүрэнэй болон кооперативай худалдаа наймаанда хэрэгтэй байдаг. Советскэ Союзай арад зоной ажабайдалай һайжарха бүринь, совет хүнүүд улам нарин нягта, улам ехэ эрилтэ табидаг болоно, промышленна болон эдеэ хоолой эд товарай ассортиментдэ, шанарта, худалдаа наймаа эмхидхэлгэдэ болон тэрэнэй культурада ехэ эрилтэ табина.

СССР-эй хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай материальна жаргалта байдалай һайжархатай, колхознигуудай мүнгэн олзын ехэ болохотой, ажалшадые пенсеэр хангалгын дээшэлхэтэй дашарамдан арад зоной худалдан абаха шадалынь ехэ болоо, дотоодын дэлгүүр үргэдөө. Энээниие иимэ баримта гэршэлэн харуулна. 1965 ондо эд бараанай эрьесэ нэгэ хүн бүридэ абажа тоолоходо долоон жэлэй урда тээхи 1958 оной хэмжээнһээ 43 процентээр үлүү байба. Ондоогоор хэлэбэл юумэ 100 түхэригтэ худалдан абаһан байгаа һаа, 1965 ондо 143 түхэригтэ абаа гэһэн удхатай.

Эд бараанай эрьесын гансал тоогой талаар хубилалта болоно бэшэ, эд хэрэглэгшэд урдань абагшадаа орходоо ондоо зүйлэй эд бараа абадаг болоо. Жэшээлхэдэ дайнай хойто тээхи түрүүшын жэлнүүдтэ хүдөөгэй зоной худалдан абадаг зүйлнүүдэй гурбанай нэгэ хубиһаа үлүүнь дабһан, зуруул, керосин, ажахын мылэ, пумаажан бүд гэхэ мэтэ зүйлнүүд байдаг һаа, мүнөө эдэ юумэнүүд миил 5 процентнь болоно. Тиин бэлэн хубсаһа, гоё һайхан гутал, ооһон, торгон бүдүүдые, мүнөө үеын мебель, радиоприемник, телевизор, велосипед, мотоцикл, фотоаппарат, часы арад зон олоор худалдан абадаг болонхой.

Совет худалдаа наймаан дотор болоһон хубилалтануудые СССР-тэ ерэһэн гадаадын олон туристнар болон бусад хүнүүд тэмдэглэнэд. Парижай «Фигаро» гэжэ газетэ һаяхан иигэжэ бэшээ һэн: «Магазинууд дотор түрүү зэргын юумэ ажаглагдана (Москва тухай хэлэгдэнэ. Ред). Гансахан Улаан талмай дээрэхи суута ехэ ГУМ бэшэ. Хүнүүдтэ дурадхагдаһан айхабтар олон янзын эд бараанууд бишыханшье магазинуудта тушаан боложо ороходо байдаг».

Эхилээд байһан табан жэл соо совет худалдаа наймаан ямараар хүгжэхэб? Томо промышленна түб газарта гү, али холын хадын һуурин газарта ажаһуудаг совет хүниие худалдаа наймаагаар хүсэд хангахын, хэрэгтэй юумэеэ өөрынгөө магазин, ресторан, кафе соо ямаршье сагта олохынь тулада юун хэгдэнэб? Ороной худалдаа наймаанай газарнуудта, городой болон хүдөө нютагай шэнэ магазинуудта эдеэ хоолой газарнуудта хүдэлмэрилхэ мэргэжэлтэдые бэлдэхэ хэрэгтэ ямар хубилалта болохоб?

СССР-эй газар дайда дээрэ гүрэнэй болон кооперативна худалдаа наймаанай 662 мянган магазинууд хүдэлмэрилнэ. Орон дотор мүнөө 190 мянга гаран ресторанууд, столовонууд, кафенүүд, закусочнанууд, чайнанууд бии. Тэрээнһээ гадна городуудта болон хүдөө нютагуудта эд бараа зөөбэрилэн худалдаха, гэртэнь асаржа үгэхэ мэтын элдэб арганууд үргэнөөр хэрэглэгдэхэ.

Тиигэбэ яабашье худалдаа наймаанай предприятинууд дуталдажа, худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд үсөөн байна.

Гүрэнэй болон кооперативна худалдаа-наймаае һайжаруулха, ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай хүдэлмэриие һайжаруулха тушаа асуудалнууд Москвада һаяхан болоһон худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй Бүхэсоюзна зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ.

СССР-эй худалдаа наймаанай министр Александр Струев худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй зорилгонууд тухай өөрынгөө элидхэл соо хэлээ. 1966—1970 онуудта рознично худалдаа наймаан 43,5 процентээр ехэ болохо гэжэ тэрэ мэдээсэһэн байна. Эд бараанай эрьесын ургалта үнгэрэгшэ табан жэл соо 26 миллиард түхэриг байһанай орондо энэ табан жэл соо 45 миллиард түхэриг болохо.

Ороной городууд болон хүдөө нютагуудта мүнөө үеын түхеэрэлгэтэй олон мянган шэнэ магазинууд, ресторанууд, кафенүүд, холодильнигууд, складууд баригдаха. Энэ шэнэ барилгада 5,5 миллиард түхэриг гаргашалха гэжэ хараалагданхай.

Үни удаан хэрэглэгдэдэг промышленна эд бараануудые худалдалга нилээд ехэ болохо гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Үнгэрһэн табан жэлэйхитэй сасуулхада энэ табан жэл соо холодильнигууд 3,9 дахин, телевизорнууд—2,2 дахин, хубсаһа угааха машинанууд — 74 процент ехээр, мебель—45 процент, радиоприемнигууд болон радиолонууд—40 процент ехээр худалдагдаха байна.

Эдеэ хоолой зүйлнүүдые худалдаха хэмжээн дотор үлэмжэ үнэтэ продуктнуудай хубинь иимэ хэмжээгээр ехэ болохо: мяхан, мяханай продуктнууд—21 процентээр, һүн, һүнэй продуктнууд—37 процентээр, загаһан, загаһанай продуктнууд — 71 процентээр, саахар —22 процентээр, фруктнууд болон виноград —30 процентээр ехэ болохо.

Хүдөө нютагта эд бараанай эрьесэ үлэмжэ түргэнөөр ехэ болохо гэжэ хараалагданхай. Тиигэжэ, тэрэнэй эрьесэ город соо 40,7 процент ургахадань, хүдөөдэ таби гаран процентээр ехэ болохо байна. Хүдөө нютагта эд бараанай эрьесын иимэ хэмжээнэй ургалта яһала зүб байна. Таряашадай мүнгэн олзын ехэ болоһон дээрэһээ иимэ юумэ болоо. Иигэжэ город хүдөө нютаг хоёрой хоорондохи горитой илгаае зайсуулха гэһэн шухала социальна асуудалые шиидхэлгэдэ туһалха байна бшуу.

Худалдаа наймаанай ажал ябуулгын иимэ ехэ үргэн далайса хадаа коммерческэ хүдэлмэри, худалдаа наймаа һайжаруулхые эринэ. Энэнэй тула худалдан абагшадай эрилтые, арад зоной ямар эд бараа хэрэглэхэ байһаниие гүнзэгыгөөр шанжалан үзэхэ шухала. Мүнөө СССР-эй худалдаа наймаанда гансахан хубсаһанууд 100 мянга шахуу зүйлэй бии байна. СССР-эй айхабтар томо универмаг — ниислэлдэхи ГУМ жэлэй турша соо гурба миллион шахуу паар гутал, хоёр миллион тухай оёмол зүйлнүүдые худалдана. Сезон бүхэндэ ямар модель, ямар зүһэнэй зүйлнүүд хэрэгтэйб, ямар юумэн худалдаанда дуталданаб гэжэ тухайлха бэшэ, харин тон тодорхойгоор мэдэхэ хэрэгтэй.

Эрилтын болон худалдаа наймаанай ямар байһаниие шанжалха Бүхэсоюзна эрдэм шанжалгын институт Москвада байгуулагданхай. Тэрэнэй филиалнууд бүхы союзна республиканууддта бии.

«Эрилтын албые» үргэн дэлисэтайгаар эмхидхэхэ гэжэ хараалагданхай. Тэрэнэй хэһэн шанжалганууд худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдтэ туһатай байна. Халаа магазинууд фабриканууд хоёрой хоорондохи сэхэ договорнуудые һайжаруулха, захилтын ёһоор эд хэрэглэгшэдэй эрилтэдэ харюусамаар юумэ бүтээхэ эрилтэ промышленностиин худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй табиха арга олгохо байна.

Худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд орёо асуудалнуудые шиидхэхэ, хэдэ хэдэн бэрхэшээлнүүдые дабаха ёһотой болоно. Худалдаа наймаанда хүдэлмэрилдэг миллион хахад шахуу хүдэлмэрилэгшэдые түлөөлһэн Бүхэсоюзна зүблөөнэй делегадууд үсөөн эдэ бэрхэшээлнүүд тухай сэхэ руунь, ажал хэрэг мэдэхэ ёһоор хэлээ. Энэ халаа гансал болохо дээрэ хүдэлмэрилдэг хүнүүд бии юм. Эдэнэрэй нилээд олониинь гүнзэгы теоретическэ эрдэмтэй хүнүүд мүн. Гансал России Федерациин гүрэнэй худалдаа наймаанда тусхай дунда эрдэмтэй 150 мянган мэргэжэлтэд хүдэлмэрилнэ. Табан жэлэй дүүрэтэр совет худалдаа наймаан нилээд олон шэнэ мэргэжэлтэдые абаха байна.

Анатолий ТОРЧИНСКИЙ,

АПН-эй комментатор.

СССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫ 1966 ОНОЙ НЭГЭДЭХИ ХАХАДТА

СССР-эй ЦСУ-гай МЭДЭЭСЭЛ

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Центральна статистическэ управлени 1966 оной нэгэдэхи хахад соо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүдые гаргаба.

Шэнэ табан жэл соо КПСС-эй XXIII съездын табиһан зорилгонуудые бэелүүлжэ, Советскэ Союзай ажалшад үнгэрһэн хахад жэл соо арадай ажахые хүгжөөхэ, арадай жаргалта байдалые һайжаруулха, ажабайдалайнь культурна хэмжээе дээшэлүүлхэ талаар саашанхи амжалтануудые түйлаа гэжэ ЦСУ-гай мэдээсэл соо заагдана.

Промышленность. Үйлэдбэриин нийтэ хэмжээнэй болон шухала зүйлнүүдэй олонхиин талаар түрүүшын хахад жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдэбэ. Үнгэрэгшэ жэлэй түрүүшын хахадтай сасуулхада промышленна продукци 8 процентээр ургаа. Промышленностиин түс түс һалбаринуудай талаар продукци гаргалгын хэмжээн иимээр ехэ болоо гэбэл: электроэнерги болон теплоэнерги—10 процент; түлишын промышленность—7; хара болон үнгэтэ металлурги—9; химиин промышленность—12; машина бүтээлгэ болон металл үйлэдбэрилгэ—11; ой модоной, модо үйлэдбэрилгын болон целлюлозно-саарһанай промышленность—3; барилгын материалнуудай промышленность—10; хүнгэн промышленность—8; эдеэ хоолой промышленность—4; культурно-ажаһуудалай зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ—13 процентээр ехэ болоо.

Үйлэдбэриин нийтэ хэмжээнэй болон промышленна продукциин шухала зүйлнүүдэй олонхиин талаар түрүүшын хахад жэлэй түсэбые бүхы союзна республиканууд тэрэшэлэн дүүргээ.

Нийтэ дээрээ нэгэ миллионһоо дээшэ хүнүүдтэй промышленностиин хэдэн һалбаринуудай промышленна предприятинууд түрүүшын хахад жэл соо түсэблэлгын болон экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда оруулагдаа. 1966 оной нэгэдэхи болон хоёрдохи кварталнууд дотор шэнэ гуримда оруулагдаһан предприятинууд продукци худалдалгынгаа ехэ болгогдоһон түсэбые үлүүлэн дүүргээ. Эдэ предприятинуудай талаар юумэ худалдалгын хэмжээн үнгэрэгшэ жэлэй тусхайта үеынхитэй сасуулхада, 10 гаран процентээр ехэ болоо. Тиихэдэ ажалайнь бүтээсэ 8 процентээр нэмэһэн байна.

Промышленна продукциин гол зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ иимэ мэдээнүүдээр харуулагдана гэбэл:

Электроэнерги—266 миллиард киловатт-час (үнгэрэгшэ жэлэй түрүүшын хахадайхитай сасуулхада, 8 процентээр ургаа); нефть—128,5 миллион тонно (ургалтань—9 процент); газ—70,8 миллиард кубическа метр (ургалтань—13 процент); нүүрһэн—293 миллион тонно (ургалтань—2 процент); шэрэм—34,7 миллион тонно (ургалтань—6 процент); болод—47,6 миллион тонно (ургалтань—6 процент); прокат—37,8 миллион тонно (ургалтань—8 процент); түмэрэй руда—78,7 миллион тонно (ургалтань—5 процент); минеральна үтэгжүүлгэнүүд условно хэмжүүрээр—17,1 миллион тонно (ургалтань—17 процент); сернэ кислота—4,6 миллион тонно (ургалтань—9 процент); синтетическэ дабирхайнууд болон пластическа зүйлнүүд 454 мянган тонно (ургалтань—15 процент); химическэ утаһанууд 223 мянган тонно (ургалтань—13 процент); автомобилиин покрышканууд 13,6 миллион хэһэг (ургалтань—5 процент); переменнэ тогой электродвигательнүүд—15,2 миллион киловатт (ургалтань—3 процент); металл отолдог станогууд—94,2 мянган хэһэг (ургалтань—3 процент); кузнечно-прессовэ машинанууд—18,9 мянган хэһэг (ургалтань—7 процент); приборнууд—1.122 миллион түхэригтэ (ургалтань—15 процент); автомобильнууд—324 мянган хэһэг (ургалтань—7 процент); тракторнууд—187 мянган хэһэг (ургалтань—8 процент); хүдөө ажахын машинанууд (бүхы дээрээ—745 миллион түхэригтэ (ургалтань—3 процент); тракторна плугууд—100 мянган хэһэг (ургалтань—34 процент); ороohо таряа хуряалгын комбайнанууд—45,4 мянган хэһэг (ургалтань—8 процент); экскаваторнууд—11,4 мянган хэһэг (ургалтань—8 процент); хэрэгсэлэй модо шэрэлгэ (колхозуудай бэлдэһэн модогүйгөөр)—135 миллион кубическа метр (хоролтонь—3 процент); саарһан—1,7 миллион тонно (ургалтань 12 процент); цемент—39 миллион тонн (ургалтань 13 процент); хабсаргагдадаг түмэр-бетон—31 миллион кубометр (ургалтань—13 процент); барилгын хирпиисэ (колхозуудай үйлэдбэригүйгөөр)—16,5 миллиард хэһэг (ургалтань—6 процент); шифер—2,2 миллиард условно плиткэ ургалтань—10 процент); пүмзажан бүдүүд—2808 миллион дүрбэлжэн метр (ургалтань—3 процент); ноохон бүдүүд—243 миллион дүрбэлжэн метр (ургалтань—11 процент); лен бүдүүд—295 миллион дүрбэлжэн метр (ургалтань—8 процент); торгон бүдүүд—426 миллион дүрбэлжэн метр (ургалтань —4 процент); оёмол зүйлнүүд—4,8 миллиард түхэригтэ (ургалтань 8 процент); дотор хубсаһан—376 миллион хэһэг (ургалтань —7 процент); гадар хубсаһан—108 миллион хэһэг (ургалтань—22 процент); арһан гутал—259 миллион паар (ургалтань 7 процент); мяхан (колхозуудай үйлэдбэригүйгөөр, арад зоной гэрэй үйлэдбэригүйгөөр)—2,3 миллион тонно (ургалтань—24 процент); загаһа барилга болон далайн продуктнуудые абалга—3,2 миллион тонно (ургалтань—2 процент); малай тоһон, сыр болон һүнэй бусад продуктнууд һүндэ оруулжа тоолоходо (колхозуудай үйлэдбэригүйгөөр, арад зоной гэрэй үйлэдбэригүйгөөр)—19 миллион тонно (ургалтань—5 процент); ургамалай тоһон (колхозуудай үйлэдбэригүйгөөр, арад зоной гэрэй үйлэдбэригүйгөөр)—1,4 миллион тонно (хоролтонь—6 процент); консервэнүүд—2,1 миллиард баанха (ургалтань—0,4 процент); бүхы зүйлэй часынууд—15,9 миллион хэһэг (ургалтань—7 процент); радиоприёмнигууд болон радиолонууд—2,6 миллион хэһэг (ургалтань 4 процент); телевизорнууд—2,1 миллион хэһэг (ургалтань—28 процент); холодильнигууд 1029 мянган хэһэг (ургалтань—40 процент); хубсаһа угаадаг машинанууд—1880 мянган хэһэг (ургалтань—15 процент); мотоциклнууд болон мотороллернууд—372 мянган хэһэг (ургалтань—3 процент); велосипедүүд болон мотовелосипедүүд—2 миллион хэһэг (ургалтань—5 процент); мебель—971 миллион түхэригтэ (ургалтань—10 процент).

Үнгэрэгшэ хахад жэл соо промышленность дотор технико-экономическа показательнууд болон үйлэдбэриин хүсэнүүдые ашаглалга зарим тэды һайжараа.

Хара металлургида, барилгын материалнуудай промышленностьда, химическа, целлюлозно-саарһанай, нүүрһэнэй, болон промышленностиин бусад хэдэн һалбаринуудта һүүлэй жэлнүүдтэ ашаглалгада оруулагдаһан үйлэдбэриин хүсэнүүдые шудалан ашаглаха талаар гээгдэл мүнөө болотор бии гэжэ ЦСУ-гай мэдээсэл соо тэмдэглэгдэнэ.

Промышленность дотор ажалай бүтээсэ 4,7 процентээр ехэ болоо, хахад жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. Промышленна продукциин өөрынь үные хямдаруулха түсэб бүхы дээрэ орон дотор тэрэшэлэн дүүргэгдээ. Зүгөөр зарим министерствэнүүд түсэбөө хүсэд дүүргээгүй, зөөри үлүүлэн гаргашалаа.

Нийтын продуктын хэмжээнэй ургаһантай, үйлэдбэриин гаргашануудай болон эрьесын бага болоһонтой дашарамдан бүхы дээрээ арадай ажахы дотор олзо 7 процентээр ехэ болоо, тиихэдэ промышленность дотор 8 процентээр ехэ болоо. Зүгөөр хэдэ хэдэн министерствэнүүд олзо олохо түсэбөө дүүргээгүй.

Хүдөө ажахы. Ороной колхозууд болон совхозууд хабарай тарилгын хүдэлмэриие эмхитэйгээр үнгэргөө; колхозууд болон совхозуудай—хараалһан хабарай тарилгын түсэб үлүүлэн дүүргэгдэв.

Малай болон шубуудай ашаг шэмэ дээшэлээ. Һүнэй дүнда зэргын һаалга үнгэрэгшэ жэлэй түрүүшын хахадайхитай сасуулхада 3 процентээр ехэ болоо; үндэгэ абалга тэрэшэлэн 3 процентээр ехэ болоо. Колхозууд болон совхозууд тарган һайн малнуудые гүрэндэ худалдана.

1966 оной июлиин 1-дэ колхозууд болон совхозуудай малай тоо толгой иимэ байгаа гэбэл: өөбэртэ боодо мал—70,4 миллион, тэрэ тоодо үнеэд—23,7 миллион; гахай—39,8 миллион толгой; хони, ямаад—129,3 миллион толгой.

Хүдөө ажахы үнгэрэгшэ хахад жэл соо иимэ юумэ абаа: физическэ единицээр 141 мянган трактор гэхэ гү, али 15 хүсэтэйгөөр тоолоходо 294 мянган; ашаанай 52 мянган автомобиль, ороohото таряа хурьяалгын 42 мянган комбайн, хартаабха хурьяалгын 2000 комбайн, 44 мянган рядково жатка, хлопок хурьяалгын 3,7 мянган машинанууд гэхэ мэтэ болоно. Хүдөө ажахыда 14,4 миллион тонно минеральна үтэгжүүлгэнүүд үгтөө. Энэнь үнэрэгшэ жэлэй түрүүшын хахадайхитай сасуулхада 1,9 миллион тонноор ехэ байна.

Транспорт. Бүхы зүйлэй: транспортын ашаанай эрьесын болон ашаа шэрэлгын хэмжээн ехэ болоо.

55 мянга гаран автомашинануудтай нийтын хэрэглэмжын автоажахынууд хүдэлмэриие түсэблэлгын шэнэ гуримда оруулагдаһан байна. Эдэ автоажахынууд дотор автомобильнуудые ашаглалга һайжараа, миин байлгань, хооһоор ябалгань хороо, олзонь, олзоһоо бюджедтэ оруулалгань ехэ болоо.

Бүхы зүйлэй транспортын талаар үнгэрэгшэ жэлэй түрүүшын хахадайхида орходоо 11 процент ехэ олзо абтаа.

Капитальна барилга. Гүрэнэй түсэбөөр табигдаһан зөөриин хүсөөр шэнээр ашаглалгада оруулагдаһан гол фондунуудай нийтэ хэмжээн 9 миллиард түхэриг болоо. Арадай ажахын бүхы һалбаринууд дотор предприятинууд болон үйлэдбэриин барилганууд ашаглалгада оруулагдаа.

Үйлэдбэриин барилгануудые ашаглалгада оруулалгын түсэб, мүн тэрэшэлэн барилгын-монтажна хүдэлмэринүүдэй түсэб олохон министерствэнүүд болон союзна республикануудай талаар нилээд дутуу дүүргэгдээ гэжэ ЦСУ-гай мэдээсэл соо тэмдэглэгдэнэ: Энэ ушар хадаа барилгын болон проектнэ организацинуудай хүдэлмэридэ байһан дутуу дундануудай, мүн тэрэшэлэн зарим барилгануудые материалнууд болон түхеэрэлгээр хангаха талаар дутуу дундануудай бии байһан шалтагаанаар тайлбарилагдана.

Гүрэнэй капитальна һомологонууд 17 миллиард түхэриг болоо гэхэ гү, али үнгэрэгшэ жэлэй түрүүшын хахадайхида орходоо 2 процентээр ехэ болоо.

Барилгын организацинуудай ажалай бүтээсэ 4 процентээр дээшэлээ, барилгын-монтажна хүдэлмэринүүдэй өөрынь үнэ 0,2 процентээр хямдараа, подрядна организацинуудай олзонь 5 процентээр ехэ болоо. Зүгөөр эдэ показательнуудай талаар түсэбтэ даалгабаринууд дүүргэгдээгүй байшоо.

Арадай материальна жаргалта байдалай һайжаралта, ажабайдалай культурна хэмжээнэй ургалта. Дунда зэргээр хахад жэл соо хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай тоо 78,5 миллион хүн боложо, үнгэрэгшэ жэлэй түрүүшын хахадайхитай сасуулхада 3 үлүүтэй миллион хүнөөр гэхэ гү, али 4 процентээр ургаа.

Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай дунда зэргын салин хүлһэн үнгэрэгшэ жэлэй тусхайта үеынхитэй сасуулхада 3 процентээр ехэ байба. Хүдөө ажахын продукци худалдалгаһаа колхозуудай абадаг мүнгэн ехэ боложо, колхознигуудай ажалай түлбэриие, тухайлхада, 20 процентээр дээшэлүүлхэ арга олгоо.

Арад зон хэрэглэмжын нийтын фонд, туһаламжа, пенси, һурагшадай стипенди, түлөөһэгүй медицинскэ туһаламжа, санаторинууд болон амаралтын гэрнүүдтэ түлөөһэгүй, хүнгэлэлтэтэй путевконуудые, үхибүүдэй эмхи зургаануудта үхибүүдые байлгаха, түлөөһэгүй һуралсал болон мэргэжэлээ дээшэлүүлгэ, бусад түлбэринүүд болон хүнгэлэлтэнүүдые 22,4 миллиард түхэригтэ, гэхэ гү, али үнгэрэгшэ жэлэй тусхайта үеынхитэй сасуулхада 8,4 процент ехээр абаа.

Гүрэнэй болон кооперативна худалдаа наймаанай рознично эд бараанай эрьелтын хэмжээн хахад жэл соо 52,7 миллиард түхэриг боложо, сасуулагдамал сэнгээр 9,4 процентээр ехэ болоо. Рознично эд бараанай эрьесын хахад жэлэй түсэб 101 процент дүүргэгдөө.

Гүрэнэй болон кооперативна худалдаа наймаан дотор зарим эд бараануудые худалдалга үнгэрэгшэ жэлэй түрүүшын хахадайхитай сасуулхада иимэ хэмжээгээр, ехэ болоо гэбэл: хилээмэнэй продуктнууд—нэгэ процент, мяха болон мяханай продуктнууд—16, загаһан, загаһанай продуктнууд—8 процент, ургамалай тоһон—2 процент, машиндагдаагүй һүнэй продукци—8, сыр—8, үндэгэн—8, саахар—4, кондитерска зүйлнүүд—6, хартаабха—8, овощнууд—2, фруктнууд—40, пүмаажан бүдүүд—3, ноохон бүдүүд—4, лён бүдүүд—24, торгон бүдүүд—16, хубсаһанууд—9, трикотажна зүйлнүүд—24, оймһоной зүйлнүүд—21, арһан гутал—13, мебель—8, холодильнигууд—54, хубсаһа угаадаг машинанууд—15, пылесосууд—8, бүхы зүйлэй часынууд—13, телевизорнууд—27, хүнгэн автомобильнууд—41 процент гэхэ мэтэ болоно.

Эд бараанай эрьесын нилээд ехээр ургабашье, арад зоной эрилтэнь зарим эд бараагаар үшөөл хүсэд хангагданагүй гэжэ ЦСУ-гай мэдээсэл соо тэмдэглэгдэнэ.

Бүхы дээрээ хахад жэл соо томо городуудай колхозно дэлгүүрнүүд дээрэхи сэн—3 процентээр хямдараа, тиихэдэ продуктнуудые худалдалга 13 процентээр ехэ болоо.

СССР-эй гадаадын худалдаа наймаанай эрьесэ хахад жэл соо 6,8 миллиард түхэриг боложо, 4,5 процентээр ургаа.

Арадай гэгээрэл, эрдэм ухаан болон соёл культура саашадаа хүгжөөгдөө. Орон дотор 72 миллион шахуу хүн элдэб һургуулинуудта һуралсана. Нийтэ һуралсалай үдэрэй дунда һургуулинуудые 1966 оной хабар 2700 мянган хүн дүүргэжэ гараа; тэрээнһээ гадна, 730 мянган хүн хүдэлмэришэн, хүдөөгэй залуушуулай һургуулинуудта дээдэ эрдэмтэй болоһон байна.

Энэ жэл соо дээдэ эрдэмтэй 440 мянга шахуу, тусхай дунда һургуулитай 690 мянган хүн арадай ажахыда эльгээгдэнэ.

Гүрэнэй зөөреэр болон гэр байра барилгын кооперациин зөөреэр 500 мянган шэнэ болбосон түхэлтэй байранууд баригданхай. Тэдэнэй нийтэ талмайнь 20 миллион үлүүтэй дүрбэлжэн метр болоно. Тэрээнһээ гадна хүдэлмэришэдэй, алба хаагшад болон колхознигуудай өөһэдэйнь зөөреэр, мүн гүрэнэй зээлиин туһаламжаар олон тоото үмсын тэрнүүд баригдана.

Зүгөөр гэр байра болон культурно-ажаһуудалай барилгын түсэб нэгэдэхи хахад жэл соо дүүргэгдээгүй байшоо.

Арад зониие ажаһуудалай талаар хангаха хүдэлмэринүүдэй хэмжээн 19 процентээр, тэрэ тоодо хүдөө нютагта—30 процентээр ехэ болоо. Тиибэ ябашье, ажаһуудалай предприятинуудай хэмжээн илангаяа хүдөө нютагта үшөөл дуталдана; хангалгын шанар болон культурна арад зоной эрилтые үшөөл ханганагүй.

Советскэ Союзай арад зоной тоо 1966 оной июлиин 1-дэ 233 миллион үлүүтэй хүн байба.

(ТАСС).

ЭЛЕКТРОННО „ПОЧТАЛЬОН"

Украинадахи Ахтырска хэлхеэ холбооной заводой олоор бүтээн гаргажа эхилһэн «МСП-184» гэжэ машина почтын 184 таһагуудһаа ороһон зургаа мянган бэшэгые час соо илгажа шадаха байна.

— Энэнэй урда тээ почтын 66 шэглэлһээ ороһон бэшэгүүдые илгаха машина бүтээн гаргадаг байгаабди. Шэнэ машинамнай хэдышье саг соо алба хэжэ шадаха юм. Энэнэй урда тээхи машиные олон кнопконуудые дарадаг байһан, харин мүнөөнэй шэнэ машина даажа хүдэлгэдэг оператор тон бүри оньһон нарин түхеэрэлгэтэй, ашаглахада бэлэхэн.

«МСП-184» гэдэг машина утаашаа 60 шахуу метр, хүндэлөөшөө 1 метр, үндэрынь 2,5 метр юм.

Ахтырска машина бүтээгшэд хэлхеэ холбооной хэдышье шэглэлһээ ороһон бэшэгүүдые илгаха машина бүтээжэ болохо: нэгэ блок нэмээхэдэнь—190, хоёрые нэмээхэдэнь—196, гурбые—212 гэхэ мэтэ тоогүй олон шэглэлһээ ороһон бэшэгүүдые илгадаг болохо байна.

«МСП-184» түхэлэй 5 машина ниислэл хотын Казанска вокзалай почтамтда тодхогдохо. Электроннь «хүдэлмэрилэгшэд» һаядаа Советскэ Союзай хэлхеэ холбооной ондоошье центрнүүдтэ бии болохо.

Энэ шэнэ техникэ ашаглаха мэргэжэлтэй хүдэлмэрилэгшэдые бэлдэхын тула түс заводто 2 һарын курса эмхидхэгдөөд, 300 гаран мэргэжэлтэдые бэлдэжэ гаргаба.

Николай НЕСВИТЕНКО,
АПН-нэй корреспондент.

Зулгы һайхан зунайнгаа үеые аша үрэтэнгөөр үнгэргэхэ хэрэгтэ малшад угаа ехээр анхаралаа хандуулжа, сүлөөтэй, сагаа хүхюун сэнгэлигээр үнгэргэнэ. Амаржа байхадаа газетэ, ном хамтаараа сугларжа уншадаг, шэнэ дуу сээжэлдэжэ, хатар наадажа һурадаг.

Дээдэ зураг дээрэ: Бэшүүрэй хүдөөгэй аймагай «Дружба» колхозой малшад. Доодо зураг дээрэ: Ехэ-Куналейн бүлэг малшад сүлөөтэй сагтаа.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ШУХАЛА ЗАХИЛ ДҮҮРГЭНЭ

Улаан-Үдын судна заһабарилгын заводой шудхалаашад революционернүүд, партизанууд болон эрдэмтэдэй хүшөө бодхохын тулада тэдэнэрэй дүрсэ шудхаха захил дүүргэдэг болоһоор унихэнэй. Заводой хүдэлмэришэдэй бүтээһэн хүшөө Улаан-Үдэдэмнай бллон, Жэшээнь, городой революциин талмай дээрэ табигдаһан Дээдэ-Үдын Соведэй түрүүшын түрүүлэгшэ В. М. Серовой, Партизанска гудамжада нээгдэһэн Совет засагай түлөө ами наһаяа алдаһан партизануудай, багшанарай институдай дэргэдэ бодхогдоһон Буряадай түрүүшын эрдэмтэ Доржи Банзаровай болон бусадай хүшөөнүүдые хараһан лэ байхат. Эдэмнай түс заводой хүдэлмэришэдэй гараар бүтээгдэнхэй.

Мүнөө заводой шудхалаашад революционер И. В. Бабушкинай дүрэ шудхажа дүүргэбэ. Энээниие бэрхэ шудхалаашад С. В. Найденов, М. П. Рубцов, П. А. Фатеев болон бусад шудхаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (баруун гарһаа) вагоранщик И. А. Беляев, П. А. Фатеев гэгшэд И. В. Бабушкинай сээжын дүрые хаража байна.

Д. БАЛДАНОВ,
фотонь авторай.

АМИНАЙ ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЛ

Һанаа сэдьхэлээр тэниглэн, аятайгаар амархые хүсэнхэй, үдэшэлэн тэр тээшээ бусажа ябабаб. Нахам зохидоор амарха ушар врачнуудта үсөөн дайралдадаг ха юм.

Эмнэлгын газарһаа холо бэшэ, байрымни гэрэй үүдэндэ дундуур наһатай нэгэ хүнэй байхые обёорбоб. Тэрэнэй дэргэдэ гулдагар сула басаган зогсобо.

— Хүлисэгты, би тантай уулзаха хүсэлтэйб, — гээд бага хирэнгеэр тэрэ эрэ хүн хандаба. Намайе үүдэндэмнишье үбшэнтэн хүлеэбэ гү гээд һанабаб.

— Та... Танинагүй гүт?

— Һананагүйлби, — гэжэ мэгдэнгеэр харюусабаб.

— Арбан дүрбэн жэл үнгэрөө. Люда һургуулияа дүүргэхэнь. Түб хотые харуулхаяа мүнөө Крымһээ абажа ябанаб.

— Крымһээ? — гээд дабтан асуумсаараа, мартаһанаа гэнтэ һанабаб.

1944 оной намар һэн. Нэгэтэ үглөөгүүр манай клиническэ больницын үбшэнтэниие үздэг таһаг намайе дуудаба.

Профессорнуудые тэндэ барагтай ушараар дуудадаггүй, дежурна врачнууд өөһэдөө шиидхэдэг хадань, ехэл ушар болоо гэжэ һанаад ерээ һэм.

Яһала зүрилдөөтэй ушар болоһон байба. Нара, һалхинда харлаһан, һахалаашье абажа үрдеэгүй офицер намайе дуудуулһан байгаа.

— Намайе хүсэд шагнагты даа, — гээд сэдьхэлээ хүдэлэнгеэр намда хандаа һэн. — Эдэ жэлнүүдтэ дайнай гал дүлэн соогуур үдэр һүнигүй тэмсэлсээб. Мүнөө Москва орожо ябанаб. Һамган басаган хоёрни эвакуацида байһанаа, Кокандаһаа Симферополь бусаа. Басагам гурбадахи жэлээ үбшэлнэ. Мүнөө... үхибүүгээ алдахаяа байнаб... Хүлисэгты, — гээд нюдэнэйнгөө нулмаһа аршаба.

—Басагыем маляриигаар үбшэлөө гээд хинин гэдэг эмээр 52 укол хээ. Теэд туһа болоногүй, улам муудана. Врачнууд эдэгэхэнь бэрхэтэй гэжэ тодорхойлоо. Өөрөө үбшэн байһан эхэнь басагандаа шуһаяа үгэжэ, үхэлһөөнь мүнөөдөө абарба. Ташкентдэхи танай клиникэдэ урдань хүдэлһэн Симферополиин профессор маниие танда эльгээгээ.

Шэгээ алдаһан нюуртай, унтаранги нюдэтэй, хабдаһан дэлюутэй, урал дээрээ үһан хабдартай (нома), үхэхэ түйлдаа хүрэһэн басаган эжынгээ тар дээрэ хэбтээ һэн.

Үшөө Кокандада байхадаа халдаһан доторой лейшманиоз үбшэниинь пигүүлжэ байна гээд тодоруулбаб.

Дунда Азида 14 жэлэй турша соо энэ үбшэниие шэнжэлһэн байгааб. Иимэ үбшэн гол түлэб халуун оронуудта ушардаг. Доторой лейшманиоз хоёёод он хүрэтэр эдэгэдэггүй тоотой байһан. Сурьмягай препарадуудые олоһоной һүүлээр, һудаһа руу олохон тарилга хэжэ эмнэбэл, эдэгэдэг болоо бэлэй.

Аргалуулангүй удаан ябажа үбшэнөө һэдэргэһэн тэрэ басаган удаан ябахагүй ха гэхээр байгаа.

«Юу хэхэ гээшэб?» — гэжэ удаан бодобоб.

Үбшэндэ нэрбэгдэһэн басаганай ами наһанай түлөө тэмсэжэ эхилбэб. Энэ үбшэнэй иимэ шатадань ямаршье эмшэн эдэгээжэ шадаагүй байһан.

Эмнэжэ эхилхэдэ, түрүүшээр биратай үрэ гарабагүй.

Нюрганай, сээжын хабһанай хоорондохи нугарһанһаа шүүһыень абажа, лаборатори ябуулбаб. Малярн үбшэн гээшэ гэһэн харюу ерэбэ.

«Хаанаһаа халдаһан маляри гээшэб? Энэ үхибүүнэй лейшманиозоор үбшэлһэниинь лаб гэжэ этигэһэншье һаа, микроскопоор шэнжэлжэ оробоб. Дүршэлни туһалаа: 3—4 минута һууһанай һүүлдэ лейшманиоз үбшэнэй хорхойе харабаб.

Хаанаһаа бии болоһон маляри гээшэб? Эхэһээнь абтаһан шуһан соо иимэ үбшэнэй хорхой бии байгаа хаш гэжэ багсаабаб.

Эхынь шуһаар тарихадаа, ёһотой наринаар шалгаха хэрэгтэй байгаа ха юм.

Халдаһан маляри 5—6 хоногто эмшэлэгдээд, басаганай нэгэ үбшэн эдэгээгдээ. Тиихэдэ лейшманиоз гэдэг хүшэр үбшэниие үгы хэжэ, басаганай ами наһа абарха асуудал гараа бэлэй.

Үглөө бүри хүзүүнэйнь бишыхан һудаһануудые оножо, сурьмятай эмээр тариха үшөө нэгэ арга бии байба.

Үхибүүдэй бархирхада — шуһанай гүйдэг нарихан һудаһад бүлүүрдэг юм. Тиихэдэнь тарихада һайн байдаг. Теэд, лейшманиозоор үбшэлэгшэд хүдэлэсэгүй, бархирасагүй байдаг шуу. Харин манай басаган бархирхашье шэнээ тамиргүй болошоһон байгаа ха юм.

3—4 неделиин үнгэрхэлөөр эмнэлгын үрэ гаража эхилдэг. Үдэр бүри басагаяа эрьедэг байгааб. Уулзаха бүридөө айнги һүрдэнги нюдөөр намайе гэтэгшэ һэн. Үхибүүнэй бодолдо би айдһатай хүн байгаа ёһотойб даа.

Үбшэлэгшын тамир шадал һайжаруулха арганууд үдэр бүри хэгдэжэ эхилээ һэн. 6-дахи неделиин үнгэрхэлөөр басаган һэргэлэн, наадатай зугаатай боложо эхилээ бэлэй. Тарилга хэдэг шприцээ барьяад орохолоорни, урдаһаам эсэргүүсэдэг, үнгэрхэдөө хоёр сестрада хүшэ хүрэгдэхэеэ болёо һэн. Халуунниинь буурaжа, дэлюунинь бага болоо. Эдэ бүхы шэнжэнүүдэй элирүүлэгдэхэлээр, «басагантнай эдэгэхэ» даа гэжэ эхынь һанаа заһабаб.

Басаганайнгаа үбшэлһэн үе соо сэдьхэлэй үбшэндэ дайрагдаһан эхэнь баярлаһандаа бархираа һэн.

Уданшьегүй эртэ үглөөнһөө үдэшэ орой болотор Людын хонгёо хоолой клиникын коридоор дүүрэн дуулдадаг болоо һэн.

Хүнэй ами наһанай түлөө тэмсэлэй нэгэ баримта иимэл даа.

* *

Люда элүүр болонхой, урдам һууба.

— Оньһон үгэ һанаандам ороодхёо. «Хүнэй ами наһа абарха гээшэ гоё һайхан байшан бодхоохоһоо хүндэтэй» гэдэг зүүн зүгэй ухаа түтэлдэр оньһон үгэ һанабаб. Таанар, хүндэтэ манай докторнууд, хэды олон тиимэ байшангуудые барьяа гээшэбта!— гээд эсэгэнь намда хэлээ һэн.

И. А. КАССИРСКИЙ,
СССР-эй Медицинын академиин бодото гэшүүн, профессор.

И. В. КУРЧАТОВАЙ НЭРЭМЖЭТЭ

ДУБНА (Московско область). Ядерна шэнжэлгэ хэдэг лабораториин директор, СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент Г. Н. Флеров 1964 ондо элирүүлэгдэһэн 104-дэхи элементые академик И. В. Курчатовай нэрээр нэрлэхэ гэжэ дурадхаһан байна. Академигэй, тэрэнэй шабинарай хэһэн шэнжэлгэнүүд 104-дэхи элементые элирүүлэн олохо хүдэлмэриин эхи үндэһэн болонхой. Энэ элементые элирүүлһэн, олон зэрядтай ионуудые шэнжэлдэг түхеэрэлгэ И. В. Курчатовай эдэбхитэ дэмжэлгээр баригдаһан юм.

Ядерна шэнжэлгэ хэдэг нэгэдхэмэл институдай эрдэмтэдэй соведэй шиидхэбэри уласхоорондын тусхай комиссида бүридхүүлхын тула эльгээгдээ.

Манай нииcлэл хотын 300 жэлэй ойн һайндэрлэлгын үдэрэй урда тээ городоймнай олон бүлэнэр шэнэ гэрнүүдтэ шэнэлэн оробо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Терешковагай нэрэмжэтэ гудамжаар бодхоогдоһон гэртэ шэнэлэн нүүжэ орожо байһан үе.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

Хэлхээ холбооной офицер Г. П. Еремеевэй Баруун фронтһоо амаралтаар Байгалай үмэнэхи түрэл нютагтаа ерээд байхадань, Октябриин революци илалта түгэсөөр мандаһан. Совет засагта дурагүй байһан хаанта засагай офицер атаман Семеновой сэрэгтэ ороо һэн. 1919 оной һүүл багта Еремеев Копунская станицадаа атаманаар томилогдобо. 1920 ондо Улаан Армида хяа бута сохюулһан семёновтоной сэрэгэй үлэгдэлтэй хамта 26 наһатай атаман Еремеев Манжуурай хилые гаталан, Хитад ороһон байгаа. Атаман Семеновто хэрэгээ болижо, сэрэгэйнгээ хубсаһа орхижо, хүдэлмэрибэдэрэн, хоолойгоо тэжээхэ ушартай болоо. Тэрэ гэһээр 46 жэл үнгэрөө. Г. П. Еремеев Челябинск хото хүрэжэ ерэбэ. «Челябинский рабочий» газетын редакцида тэрээнтэй хэһэн хөөрэлдөөн эндэ толилогдохонь.

Үнэгүйхэн боро костюмтай, нилээд һэргэлэн үбгэжөөл кабинедтэ оробо.

— Еремеев Григорий Петрович,— гээд энеэбхилэн бэеэ нэрлэбэ. Столдо һуубабди. Бидэ,журналистнууд, саарһа карандаштайгаар лэ хүнтэй хөөрэлдэдэгбди. Тиимэһээ манай хөөрэлдөөн газетымнай уншагшадта мэдээжэ болодог,—гээд: «Имэ хөөрэлдөөе буруушаахагүй байна гүт?»—гэжэ асуубаб.

— Юундэб даа? Юундэ буруушааба гээшэбиб?

— Эхэ оронһоо тэрьедэжэ ошоод, харин газарта хэр байгаабта?

Эгээл имэ асуудал хүлеэһэн байгаа ха. Тогтон торонгүй харюусажа эхилээ. 1925 он болотор Харбинда ажаһууһан, онгосошоноор, улаашанаар хүдэлһэн байба. Шоферой үдэшын курсада ороһон. Удаань—Хайларта жолоошоноор ажаллаа. Хэдэн жэлдэ мүнгэ суглуулжа, багахан зөөритэйхэн болоод, 1929 ондо «Форд» түхэлэй ашаанай машина худалдан абажа, ашаа зөөдэг болобо. 1933 ондо Японой булимтарагшад үмсын бусад машинануудтай хамта Еремеевэйшье машиные сэрэгэй хүдэлмэридэ абахадань, эзэмдэлгын засагаархинда алба хэхэ баатай болоо.

Харин газарта ябахадаа Эхэ ороноо һанаал юм бэзэ. Теэд Совет засагай тогтоһондо дурагүй байгаа бшуу. Советскэ Союзда фашис Германиин добтолходонь, хари гүрэндэ байһан ородуудай зариман Эхэ ороноо баатарлигаар хамгаалжа ороһон совет зониие һайшаадаг болоо һэн. Тэдэнэй тоодо Байгал шадархи казак Еремеев оролсоо. Эхэ оронһоо зугадажа ошогшодой баримталдаг үзэлтэйшье һаа, өөрынгөө арадта эльгэсээгүйдөө аргагүй байгаа. «Яба хээбэшье зүрхэмни ород ха юм даа. Хуби заяанай хайшаншье шэдэлээ һаань, зүрхэндэш Росси мартагдахагүй». Эдэ үгэнүүдые хэлэхэдэнь, уйдхартайгаар еоностоно. Графин сооһоо уһа аягада хээд, яаралтайгаар уусагаан:

— 1945 ондо Тяньцзиндахи ород клубта буфетчигэй туһалагшаар оробоб. Өөһэдынгөө уул арадые ойшоодог, мүн Советскэ Союз ошохо дуратайшуул, илангаяа залуушуул, клубта ерэдэг хари хүнүүдэй дунда олон атша һэн. 1947 ондо залуушуулай бүлэгтэй хамта 17 наһатай Аня басагамни СССР ерээ һэн. Харин хойто жэлынь би Филиппин ошоод, тэндэһээ 1950 оной ноябрьда Холбоото Штадуудай Сан-Франциско хото ошоо һэм.

США-да ямар ажалтай, хэр зэргэ ажаһуугаабта гээд асуубаб.

— Сан-Францискада барилгын харэ хүдэлмэришэноор, магазинай шоройн хамагшаар хүдэлөөб. Тиимэшье зохид ажал бэшэ ха юм даа. Октябриин революциин урда тээ газар эсхэмжэлэгшэдые бэлдэдэг Шэтын училищада һуража, газар эсхэлгын мэргэжэлтэй болохо гэһэн байгааб. Тэрэ үедөө шорой хамадаг, гэр соогуурхиие сэбэрлэдэг хүн болохоб гэжэ һанаагүйл ябаа хүн һэн бэзэб. Теэд яахабши даа. Тиимэшье ажал олдоһониинь болоо гүбэ. Тиигээгүйдэ аргагүй бшуу: хоолойгоо тэжээхэ хэрэгтэй, халта үбдөө һаа, эмшэлүүлхэ мүнгэгүй байхэ бшууш. Үбшэлөөд эмшэлүүлэнхаар, үхөөшэнь дээрэ гэжэ Нью-Йоркын хошон үгэтэн хэлсэдэг. Эдэ үгэнүүд бүдүүлигээр дуулдашье һаа, эһалал зүйтэй юм. Медицинскэ туһа хүргэлгэ ехэ үнэтэй байдаг. Нэгэтэ би операци хүүлээд, госпитальдо 15 хонобоб. Энэмни 346 долларто болоо бэлэй. Һубарюулжа түлэхые зүбшөөгөө һэн. Үрзанда жэл хүйтэ абашаба гээшэб. Врачта анха түрүүн ошоходоо 10 доллар, удаадахи ошолгонуудтаа 5—5 доллар түлөөб. Үшөө тэрэнь үнэгүй гэжэ тоологдодог.

Удаадахи асуудалнуудта харюусахадаа, Еремеев Нью-Йоркдо байдаг ородууд тухай хөөрэбэ. Тэндэ «Сүлөөтэ Россин байшан» гэжэ нэрэтэй клубшуу юумэн бии юм. Түүхын хуудаһанай газаа тээ үлэшэһэн үбгэд—урдын тайжанар, сагаан гвардеецүүд болон тэдээндэл адлирхуу «эрхэ сүлөөдэ» дуратайшуул тэрэ клубта сугларлдаг. «Эрхэ сүлөөтэ Россин байшаныые» тайжа С. С. Белосельский-Белозерский толгойлдог. Тэрэ наяад хүрөжэ ябаһан дохолон үбгэжөөл. Теэд эндэ сугларагшадай олонхидынь гэрэй эзэндээл адли үтэлһэн хүнүүд. Далан ондоо янзын «бүлгэмүүд», «союзуудта» нэгэдэнхэй. Эндэ кадедүүд, украиниин баяшуул, Михуулай хаанай офицернүүд, бүри һүүлэй шаара шабхаруунууд—Эхэ орондоо урбаһан власовцууд бии. Зарим «бүлгэмүүдынь» хэдэхэн хүнһөө бүридэдэг. Тиибэшье тэдэнэр зайгуулнуудай урда үгэ хэлэдэг, сагаантанай «Россия» газетэдэ бэшэдэг юм.

— «Сүлөөтэ Россин байшангай» суглаанда һүүлшынхеэ 3 жэлэй урда тээ хабаадалсаһан байнаб,—гэжэ Г. П. Еремеев дурдана. — Удаань «бүлгэм» болон «союзуудта» ороогүй сэдэгби. Нью-Йоркдоо буу зэбсэг хураахa асуудалаар скульптура хэһэн байнаб. Тэрэниием хүнүүд хараад, буу зэбсэг хэрэггүй, буу зэбсэгээ хаяха ёһотойбди гэһэн һанал бодол түрэһэй гэжэ сэдьхэнэб.

Теэд тэрэмни буу зэбсэг хураахын түлөө тэмсэлэй гансахан онол арга бэшэ гэжэ ойлгоноб.

— СССР-тэ ажаһуудаг түрэлхид тухайгаа, совет хото городуудаар ябахадаа юу хараһан, һонирхоһон тухайгаа хөөрыт,—гээд дүүргэхэ дээрээ асуубаб.

— Советскэ Союзда байһан түрэлхидтөө айлшалха аргатай байһандаа захагүй баяртайб,—гэжэ Америкэдэ байдаг ород хүн харюусаба.—Түрэл гаралтаяа уулзаха гэжэл СССР ерээ ха юмбиб. Эндэхи элдэб городуудта гурбан ашанарни, хоёр зээнэрни, нэгэ аха, хоёр дүү басагадни, тиихэдэ үшөө өөрымни басаган ажаһуудаг. Нэгэ зээмни институдта багшална, хоёр ашанарни—Совет Армиин офицернүүд, басагамни—бухгалтер, ахамни—пенсионер. Гомдолгүй, һайн байдаг. Челябинск ерэхынгээ урда тээ Ленинград ошооб, Новосибирскдэ айлшалааб. Эдэ гурбан хото ехэ һайн һайхан сэдьхэл түрүүлээ. «Ородой шэнэ үгэ» газетын бэшэһэн һанги набта хубсаһатай хүнүүдые хаанашье хараагүйб. Хото городуудай түбтэшье, заха булангдашье аятай зохидоор хубсалһан хүнүүдые ходо харадаг байгааб. Уулзаһан лэ хүнүүдни намда тон зохидоор хандана. Хото городой үргэн ехэ, гоё болоһон вээшэнь гайхалтай. Байрын гэрнүүдэй түйлай

Нью-Йоркһоо ерэһэн ород хүн

хүнүүдые тэрэ суглаанда оруулхаа болёод, бэшэ ошохоо болёо һэм.

— Та «Россия» газетэ тухай хэлэнэ һэмнайт. Тэрээнһээ ондоо хари гүрэн руу зугадагшадай газетэ бии гү?

— Нью-Йоркдо «Ородой шэнэ үгэ» гэһэн газетэ ород хэлэн дээрэ гарадаг,—гээд айлшан харюусаба.— Би эдэ газетэнүүдые ходо уншадаг тула, англи хэлэндэ мүртэйгөөр һураагүйб. «Ородой шэнэ үгэ» газетые дайн байлдаа һүжэрөөхэ дуратай М.Е. Вейнбаум гаргадаг. Тэрэ газетэ үдэр бүхэндэ гарадаг. Вьетнамда америкынхидэй ябуулжа байгаа харагадайе магтан магтадаг, эб найрамдал хамгаалагшадай жагсаалые буруушаадаг, «ажабайдалай американ ёһо гуримые» элдэб аргаар нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлдэг. СССР гүрэнэй байдал тухай тон худалаар, муу муухайгаар бэшэдэг. Советскэ Союзай байдалые харуулһан худал хуурмаг статьянуудые нэгэл янзаар бэлдэдэг. Совет газетэнүүдһээ шүүмжэлхы баримтануудые абаад, өөрынхеэрээ дабһалжа, элдэб үнгөөр бэшэжэ ородог. «Ородой шэнэ үгэ» гэжэ газетэ колхоз, совхозуудай хүдэлмэриин дутуу дундые дэбэргээн бэшэдэг. СССР-тэ хүнүүдынь һанги набта хубсаһатай, улаа соороһон гуталтай ябадаг, совет хото городуудта һайнаар хубсалһан хүнүүдые харахагүйш гэжэ байжа уншагшадайнгаа толгойн дүйрэгэр шашадаг юм. Хари гүрэн худар тэрьелжэ ошоһон ородууд тэрээндэ этигэдэг. Минии СССР ерэхын урда тээ нэгэ ород: амиды ерэхэгүй бэшэ аалши даа гэжэ ехэтэ һанаагаа зобонгёор хэлээ һэн. Америкэ зугадажа ошоһон ородуудай хэблэл тухай үшөө хэлэхэдэ имэ байна: «Россия» газетэ хаанта засагай байдалые һайрхан, гоёожо бэшэдэг юм. Гол түлэб урданай баяд, ноёдой дурдалгануудые хэблэдэг. Шэнэ үеын байдал харуулха талаараа «Ородой шэнэ үгэ» газетэһээ ондоо юумэниинь үгы. «Шархи паараа олохо» гэһэнэй удхатай. Гол түлэб Америкын мүнөөнэй булимтархы ябуулгые магтадаг, Советскэ Союзые муушалдаг.

— Та Вьетнамай дайнда, эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ ямараар хандадагбта?

— Би булимтархы дайнда дурагүйб. Эб найрамдалай түлөөб, буу зэбсэг хураахын түлөөб. Энэ талаар ондоо хүнүүдтэ нүлөө үзүүлхые хүехээр, үргэн дэлисэтэйгээр баригдажа байхые харааб. Ленинградта имэ хөөрэлдөөн болоо. «Харана гүш, энэ гэр? Хэды саг соо энээниие барял гэжэ һананаш?»—гэжэ Совет Армиин офицер—аша хүбүүмни намһаа асуугаа. 5 дабхар гэр бүтэшоод, оройень бодхоожо байба. Энэ ехэ барилга хэды соо бодоо гээшэб, тодолжо хэлэхэ аргамгүй гэхэдэм, «15 хоног соо энэ гэр бодоо. Хахад һарын урда тээ эндэ хооһон талмай байһан юм»,—гэжэ аша хүбүүмни хэлээ бэлэй. Имэ ехэ барилгын имэ богони болзор соо бодожо байхада, баярлангүй аргагүйб. Удаан саг соо түрэл нютагаа бусаагүй хүнэй хаража гайхаха юумэн Советскэ Союзда олон даа. Киногеатрта орожо, ород кино хаража жаргааб. Һаяхан «Эхэнэрнүүд» гэһэн кино хараабб. Ямар һайнаар табигдаһан кино гээшэб! Ямар һайханаар тэндэ дуу дууланаб! Һаяар һөөргөө Нью-Йорк ошохомни. Эхэ орондоо дахин үшөө нэгэ бусажа ерэһэйб даа гэжэ һанахаһаа ондоо хүсэл намда байхагүй.

(АПН).

Туһатай зүбшэл

ОГОРОДОЙ ЭДЕЭ ЯАЖА ӨӨҺЭДӨӨ КОНСЕРВЭЛХЭБ?

Н. гэжэ эхэнэр хабар экспедициһээ бусажа ерэбэ. Түрэл гаралаа, нүхэдөө суглуулан сайлуулба. Һайндэрэйхеэр бэлдэгдэһэн янза бүриин эдеэнэй дунда өөрынь намар консервэлһэн үгэрсэшье бии байгаа. Жэжэхэнүүд, хатуухануул—юрэдөө һөөл һайн үгэрсэ. Үхибүүдшье, ехэшье хүнүүд магтажа байжа тэрэниие тон дурагайгаар эдеэ һэн.

...Орой болоһон хойно унтаһан юм. Үглөө үглөөгүүрынь үхибүүд доторoo үбдөөд, удаань ехэ хүнүүдэйшье бэе муудаба. Тэдэниие клиникэдэ абаашахадань, ботуула үбһэнэй хороор хорлогдоо гэжэ элирүүлбэ. Тэдэнэй хүүгэнэй нюдэн ехэ болошонхой, харасань муудаһан байгаа һэн. Юумэ эльгихадань үбшэнтэй, хоолойнь һоолдэнхэй байба.

Үхибүүдэйнгээ доторнай үбдэнэ гэхэдэнь, Н. түрүүшээр һанаагаа зобоогүй. Өөрынгөөшье тэнхээгүй байхада, ээлтэй, бараг юм бэзэ даа гэжэ һанаба. Тиимэһээ тэрэ хоронтой тэмсэхэ арга оройгожо хэгдэһэн байгаа. Досоогоо үбдэһэн дары врачта хандаа һаань, түргэн туһа хүргэжэ эдэгээхэ һааб даа. Гээгдэжэ арга хэхэдэнь, врачнуудай хэдышье оролдоо һаа, тэрэ эхэнэр, тэрэнэй эгэшэ, хоёр үхибүүд наһа барашоо. Консервэлэгдэһэн үгэрсэһөө боложо, дүрбэн хүн хорсшоо бшуу. Хайшан гэжэ хорлогдоо гээшэб? Консервынь баанха агаар орохогүйгөөр хаагданхай байгаа бэшэ юм гү?

Гэрэй эзэн эхэнэр үгэрсэ консервэлхэдээ ехэ нарилжа, сэбэр амһарта соо, һайса угаажа үгэрсэеэ дабһалаагүй байгаа ха. Газарай хүрьһэндэ элбэг байдаг ботуула үбһэнэй үндэһэн консервын баанха соо оролсошоһон байгаа. Имэ үбһэн ямаршье халуунда хүсэеэ буурадаггүй юм. Тэрээнһээ гадна, агааршьегүй газарта ботуула үбһэнэй үндэһэн улам хүршадаг юм. Эгээл тиимэһээ бүтүү баанха соо ботуула ородсоһон үбһэнэй үндэһэн үгэрсые хорлоһон байгаа.

Ботуула үбһэнэй хорон айхабтар хүсэтэй юм. Миллиграммай арба мянганай гансахан хубиньшье амитадые алан хорлохо хүсэтэй. Ботуула үбһэнэй хоро халдаһан эдеэ хоолой зүйлые газаа талаһаань хараад ойлгохогүйш. Мүн амталхадашье эдеэн онсо ондоо болоогүй шэнги байдаг. Мүнөөшье өөрынгөө консервэлһэн, хии орохогүйгөөр хаагдаһан баанхатай огородой эдеэндэ хорлуулха ушар дайралдадаг. Гэртээ огородой эдеэ консервэлхэ элдэб арга бии ха юм даа. Дабһалха, эһээхэ, мариновалха гээшэмнай бэеын элүүртэ аюултай микробой хүгжэхэ арга олгохогүй гэһэн удхатай. Юундэб гэхэдэ, дабһатай эхүүн эдеэндэ микроб үдэдэггүй бшуу. Һүүлэй жэлнүүдтэ эдеэ хоолой зүйл консервэлхэ шэнэ арга бии болонхой. Огородой эдеэс хии орохогүй баанха соо хээд, тэрэ зандань бусалгадаг. Тиихэдэ баанха соо байһан огородой эдеэнэй микробууд халуунда угы хэгдэнэ ха юм. Хии орохогүйгөөр амһарта бүглэхэдэ, газаа талаһаа элдэб микробууд ородоггүй байна.

Имэ гуримтайгаар консервэлхэдэ, огородой эдеэн дабһалһанһаа, хатааһанһаа һураггүй дээрэ болодог. Юуб гэхэдэ, амтаниинь һайн, шэб шэнэхэн зандаа байха. Мүн 50 процент хүрэтэр С витамин, 80 процент хүрэтэр бусад витаминнууд үлэхэ байха. Консервын заводуудта огородой эдеэе тусхай түхеэрэлгээр, хии орохогүйгөөр баанхынь бүтүүлдэг. 112—130 градус халуунда бусалгадаг байха юм. Игэжэ консервэлхэдэ, микробууд сүм угы хэгдэдэг. Промышленна аргаар бэлдэгдэһэн консервэ бэедэ хоро хахагүй, шанар һайнгай байдаг. Өөһэдөө консервэлхэдээ, айл бүхэн заводуудта консервэлһөндэл эрхэ байдал бүрин хангажа шаданагүй ха юм. Бусалгагдаһан уһаниинь 100 градусһаа дээшэ халуун байдаггүй. Бусалһан уһан микробуудай олонхииень угы хээшье һаа, заримыень бирадаггүй юм. Гэрэй эзэн эхэнэрэй удаан бусалгаагүй һаань, огородой эдеэнтэй баанха соо оролсошоһон микробууд бүлгадаа угы хэгдэнгүй байшаха аюул ушардаг.

Тиихэдээ огородой эдеэ консервэлхэ шэнэ аргаһаа арсаха болоно гүбди? Үгы бэд даа, арсажа лажа болохоб. Эдеэ хоолой зүйл консервэлхэ бүхы дүримые тон наринаар сахиха хэрэгтэй. Огородой эдеэе һайса угааха хэрэгтэй. Амһартаяа угааха, бусалһан уһаар зайлаха, консервэлхынгээ урда тээ тэдэнээ хатааха шухала. Эдеэ хоол консервэлхэдээ, гараа нарилжа угааха зэргэтэй. Консервэлэгдэхэ огородой эдеэн, жэмэс тон һайн шанартай байха ёһотой. Жэмэс консервэлхэдээ, ногоон набшиа намаа оруулжа болохогүй. Консервэлэгдэхэ огородой эдеэнэй, жэмэсэй сэбэр байха бүри шанарынь һайн байха болоно бшуу. Жэмэсые нарилжа угааха зэргэтэй. Юундэб гэхэдэ, жэмэсэй модондо химическэ хорото зүйл сасагдаһан байдаг. Һайса угаагаагүй һаа, гиимэ хоро консервын баанха соо оруулжархижа магад.

Огородой зарим эдеэе консервэлжэ болодоггүй юм. Ногоон горох, кукуруза, сэсэгтэй. капуста консервэлжэ болохогүй. Номидор, капуста, үгэрсэ, морхооб, свёкло, перец гэһэнүүдые консервэлхэдэ аятай. Свёкло, морхооб, капуста, үгэрсэ, перец консервэлхэдээ, заатагүй уксусай гү, али лимоной кислота нэмээхэ хэрэгтэй. Маха, загаһа өөһэдөө консервэлжэ болохогүй. Маха, загаһанда белогой зүйл элбэг ха юм. Тиимэһээ үжэхэ, гашалха талаараа тон хэбэрэг байна.

Консервэ хаана хадагалжа байхаб? Хуурай, харанхы, һэрюун газарта хадагалха. Баанхын хабхагай хии табяа һаань гү, али консервэлһэн зүйлэйнгөө харлажа өхилөө һаань—хаяха хэрэгтэй. Консервэлһэн зүйлэйнгөө муу амтатай болоо һаань,—эдижэ болохогүй. Хаяхаяа хайрлаад хорлуулха гэжэ хүн яаха гээшэб. Компотые эдеэ хоолдоо хэрэглэхын урда тээ заатагүй бусалгаха ёһотой. Тиихэдэ шанар һайнгай болохо.

Т. МЕДОКС.

ХИЛЫН СААНАҺАА

КИСАНГАНИДАХИ БАЙДАЛ

ПАРИЖ, июлиин 25. (ТАСС). Конгын Зүүн провинциин ниислэл Кисангани (урдын Стэнливиль) городто Конгын армиин отрядуудай болон сагаан шарайта хүлһэншэдэй хоорондо июлиин 23-да тулалдаан болоһон байгаа. Мүнөө энэ город ондоо тээһээ ямаршье холбоогүй болонхой. Кисангани Киншаса хоёрой хоорондохи телефонно болон телеграфна холбоо барисаан таһалданхай. Кисанганиин радиостанци дамжуулга хэхээ болинхой.

Кисангани сагаан шарайта хүлһэншэдэй түшэглэдэг гол пункт юм. Эндэһээ Конгын восстани хэгшэдтэ эсэргүү ябуулганууд Конгын зүүн талын хэдэ хэдэн районуудта эдэбхитэй ябуулгануудые хэдэг восстани хэгшэдтэ эсэргүү ябуулганууд эндэһээ эмхидхэгдэдэг юм.

БРАЗЗАВИЛЬ, июлиин 25. (ТАСС). Конгын (Киншаса) зүүн провинциин ниислэл Кисангани (урдын Стэнливиль) сагаан шарайта хүлһэншэдэй, тэдэнтэй хамтарһан Катангын урдын жандармнуудай гарта хүсэдөөр оронхой. Кисанганиин радиостанциин дамжуулгаһаа энээн тухай мэдээжэ болоо.

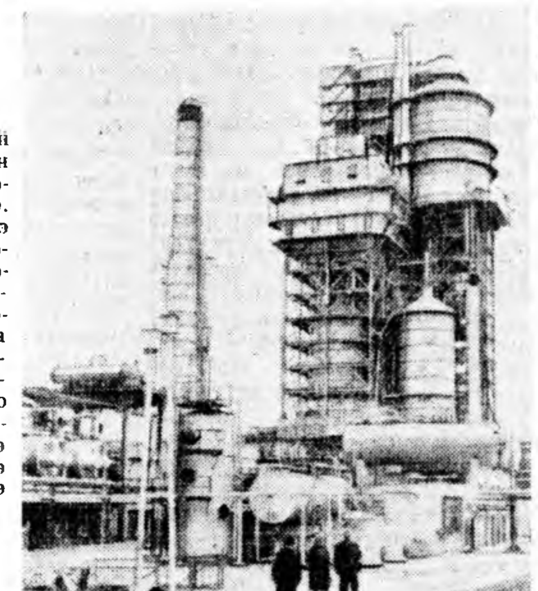
Киншасын радиогой тусхай мэдээсэлэй ёһоор, сагаан шарайта хүлһэншэд Конгын мүнөөнэй правительствада эсэргүүсэнэ. Сэрэгэй советнигүүд болон техническэ мэргэжэлтэд болигдожо, Конгын правительствын уряалаар энэ орондо ерэһэн Бельгиин офицернүүд правигельствада эсэргүү үймөөе эмхидхэһэн байха юм.

Кисанганиин радиостанциин тус тус мэдээсэлнүүдэй ёһоор, 300 гаран сагаан шарайта хүлһэншэдтэй хожомынь 3000 шахуу Катангын урдын жандармнууд хамтарһан байха юм.

СССР-эй республикануудай аллей Познаньда нээгдээ

ВАРШАВА. Поляк-совет хани барисаанай болон сүг дайлалдаһан аха дүүгэй барисаанай парк Познаньда байгуулагдажа байнхай. Тэндэ СССР-эй республикануудай аллей нээгдээ. Энээниие байгуулха болон гоёон шэмэглэхэ хэрэгтэ Москва, Ленинград, Киев, Курск, Волгоград, Севастополь болон Советскэ Союзай үшөө 30 хото городуудта һуудаг улад зон, эмхи зургаанууд хабаадалсаа.

Совет ороной хэдэн олон газар нютагууд олон мянган ургамал, модо һөөгүүд болон сэсэгүүдые тэндэ үгэжэ эльгээбэ. Мүнөө парк байгуулагдажа байгаа Познаниин боридо 1945 ондо байлдаанда ами наһаа үгэһэн совет армиин солдадуул болон офицернүүд хүдөөлүүлэгдэнхэй юм.

Польшын Арадай Республикын химиин промышленность хурдан түргэнөөр хүгжэнэ. Жэл бүри хэдэн шэнэ предприятинууд бодожо байнхай. Зураг дээрэ: Плоцк городто байдаг нефть болбосоруулгын комбинадта тодхогдоһон шэнэ түхеэрэлгэнүүд. «Ехэ химиин» энэ мантан томо комбинат Волгын эрьеһээ «Дружба» гэжэ нефтепроводоор ерэжэ байһан түүхэй эд дээрэ ажалладаг юм.

ЦАФ—ТАСС-ай фотохронико.

МЕТАЛЛУРГИЧЕСКА ШЭНЭ ЗАВОД

ТЕГЕРАН, июлиин 25. (ТАСС). Советскэ Союзай туһаламжагайгаар Иранда баригдахаяа байһан металлургическа завод дэлхэй дээрэхи эгээн лэ хямда сэнтэй имэ түхэлэй предприяти болохо юм гээд металлургическа завод байгуулха организациие толгойлогшо инженер Шейбани Иранай центральна банкын һара бүриин сесси дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. Энэ барилгын болон бусад 108 металлургическа предприятиин үнэ сэнгые сасуулжа, шэнжэлэн үгэһэнэй эсэстэ имэ тобшолол хэгдээ гээд тэрэ хэлээ.

Вьетнамда хэгдэжэ байһан сэрэгэй гэмтэ ябуулгануудые мүрдэхэ комитет хүдэлмэреэ эхилээ

ХАНОЙ. (ТАСС). Вьетнамда американ империалистнуудай хэжэ байһан сэрэгэй гэмтэ ябуулгануудые мүрдэхэ талаар ДРВ-гэй Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэреэр байгуулагдаһан комитет хүдэлмэриингөө гол хараа шэглэл тодорхойлхын, түсэбые баталхын тулада түрүүшынгээ заседаниие июлиин 24-дэ үнгэргөө.

Заседани хэһэнэйнгээ һүүлээр комитет мэдүүлгэ толилоо. Тэрээн соонь игэжэ хэлэгдэнэ: «300 мянга гаран хүнһөө бүридэһэн США-гай, туһамаршадайнь, 500 мянган солдадһаа бүридэһэн Сайгонско сэрэгүүд оронoймнай урда-талын манай арадые үдэр бүхэнтэ алана хюдана; хэдэн зуун американ самолёт Хойто Вьетнамда дээрмэшэн ёһоор добтолжо, тэрэниие һуни үдэргүй бомбодоно, буудана».

Энэ гэмтэ муухай дай хэхэдээ, США-гай ээрхэг түримхэйшүүл вьетнам арадта эсэргүү эгээн лэ шэрүүн шанга, зэрлиг муухай аргануудые хэрэглэнэ гээд ВИА агентствын дамжуулһан энэ мэдүүлгэ соонь тэмдэглэгдэнэ.

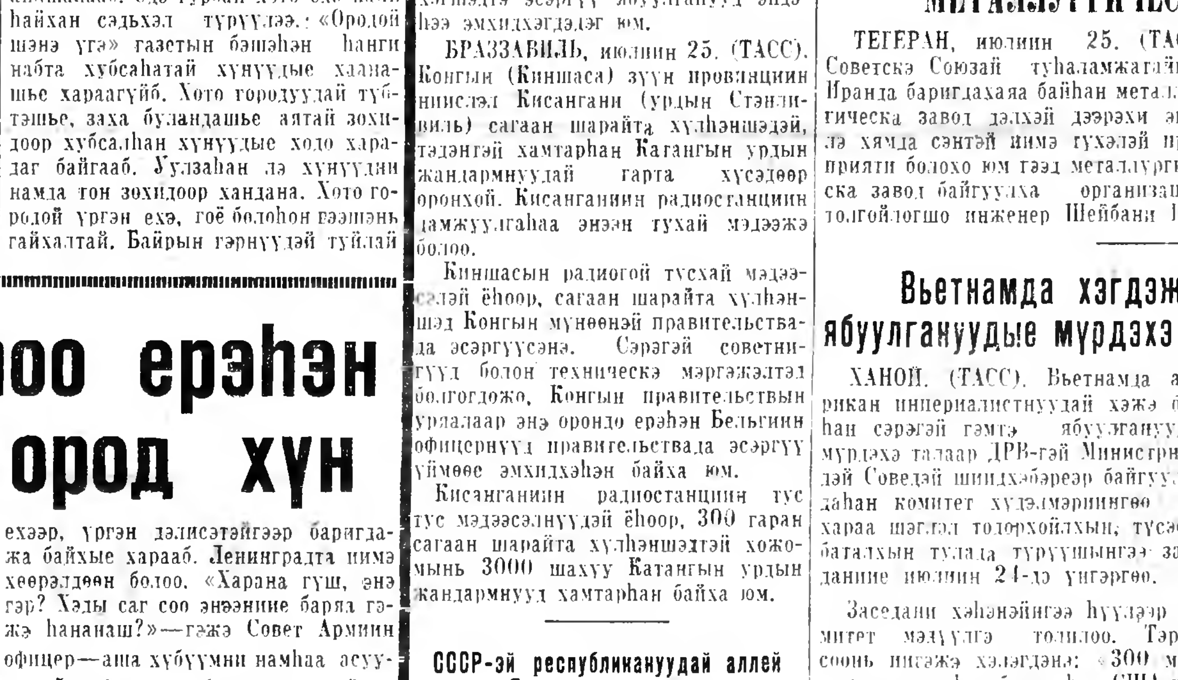
Тэдэнэр Урда Вьетнамда бомбонуудые, гал шатаадаг бомбонуудые, химическэ хорото зүйлнүүд болон хорото газуудые хаяжа, тосхонуудые усадхана, энгэй хүн зониие алана-хюдана. Хамаг юумые галдаха, бүхы юумые усадхаха, бүхы хүнүүдые алаха» гэһэн уряатайгаар тэдэнэй сэрэгүүд ябуулга хэнэ. Хэдэн олон мянган хүн түрмэнүүд гү, али концентрационно лагерьнуудта хаагданхай.

США-гай самолёдууд Хойто Вьетнамда зэрлиг муухай добтолгонуудые хэжэ, энгэй хүн зониие алана хюдана, городууд, тосхонууд, ниитын байшангууд, больницанууд, һургуулинууд болон дасангуудые усадхана.

Вьетнамда США-гай империалистнуудай хэжэ байһан зэрлиг ябуулганууд хүн түрэлтэнөөр шэрүүн шангаар сүүдлүүлэгдэһэн гитлеровскэ фашистнуудай ябуулгануудтал адлирхуу гээд мэдүүлгэ соо заагданхай.

Аха дүү социалис оронууд, эб найрамдал болон үнэн зүб ябадалые үнэтэйдэ тоолодог оронууд, бүхы дэлхэйн уласхоорондын демократическа организацинууд болон ажал ябуулагшад, эрдэмтэд болон юристнүүд энэ комитетдэ али бүхы дэмжэлгэ үзүүлхэ, Вьетнамда США-гай империалистнуудай хэжэ байһан гэмтэ ябуулгануудые элишэлхэдээ, Вьетнамда эсэргүү ээрхэг түримхэй дайн байлдаае болюулха эрилтэ хэхэдээ, өөһэдынгөө ябуулгануудые комитедтэй зүбшэдэг байха гэжэ мэдүүлгэ соо элирхэйлэгдэнхэй.

«Вьетнам тушаа 1954 оной Женевскэ хэлсээнүүдые США-гай правительствын дүүргэлтэ болгохо, Вьетнамдахи сэрэгэй ээрхэг түримхэй ябуулгые болюулха, Урда Вьетнамһаа США-гай болон тэдэнэй тала баридаг оронуудай бүхы хэрэгүүдые гаргаха, дотоодынгоо хэрэгүүдые өөһэдөө гуримшуулха арга вьетнам арадта олгохо» тухай эрилтэ мэдүүлгэ соо хэгдэнхэй.

Һүмбэй ехэтэй бусаарайгты....

Ц. Тыхеновэй фотоэтюд.

Ц. Б. БИМБАЕВ

1929 онһоо КПСС-эй гэшүү персональна пенсионер Цыр... жап Бимбаевич Бимбаев у... удаан, хүндөөр үбшэлһэнэй һү... лээр 58 наһандаа 1966 оной и... лиин 24-дэ наһа бараба.

Ц. Б. Бимбаев 1922 онһ... ажаллажа эхилээ. Тэрэ ондо Хэжэ... гын хошревкомой бэшэг зөөгшэ... томилогдожо, революционно к... митедэй айхабтар шухала, то... нюуса документнүүдые хэрэгт... саг соонь хүргэдэг байгаа. Һү... лээрнь 1923 онһоо 1924 он хүр... тэр Яруунын хошуунай гүйс... хэхэ комитедэй, 1924 оной н... ябрьһаа 1928 оной март болот... тус комитедэн хэрэгые хүтэл... шөөр ажаллаа.

Яруунын аймагай байгуулагд... хада Ц. Б. Бимбаев 1928 онһ... 1930 хүрэтэр аймгүйсэдкомо... финансова таһагые даагшаар... дэлөө. Удаань РСФСР-эй ВЦИ... эй дэргэдэхи соведэй хүдэлмэ... лэгшэдэй курсада һураба. 19... ондо һуралсалайнгаа дүүрэһэн... һүүлээр Ц. Б. Бимбаев ВКП(... гэй Буряадай обкомоор Яруун... совхозой директорэй орлогш... тушаалда эльгээгдэжэ, тэнд... габан жэл ажаллаба. 1936 он... Шэтын областиин «Красн... Ималка» совхозой директор... дэбжүүлэгдэжэ, тэндээ 1940 он... октябрь болотор хүдэлөө.

1954 оной декабрь, пенси... гараһан саг хүртэрээ Яруун... аймагай Эгэтын МТС-эй дирек... рээр томилогдожо, илангаяа Эс... гэ ороноо хамгаалгын Агуу... дайнай үедэ, тэрэнэй һүүлээрш... Ц. Б. Бимбаев тон ехэ оролдол... үүсхэл гаргажа ажаллаа. Айма... гай хүдөө ажахые хүгжөөхэ х... рэгтэ Ц. Б. Бимбаев бүхы хү... шадабаряа элсүүлээ, ниитын х... дэлмэридэ хододоо эдэбхитэйгээ... хабаадалсадаг байгаа, КПСС-э... райкомой гэшүүнээр, аймаг... болон нютагай Соведүүдэй деп... тадаар оло дахин һунгагдаа.

Ц. Б. Бимбаев «Ажалдаа шал... гарһанай түлөө», «1941—194... онуудта Эсэгэ ороноо хамгаалги... дайнай үедэ ажалай шэн габь... гай түлөө» гэһэн медальнуудаа... Буряадай АССР-эй Верховно С... ведэй Президиумэй Хүндэлэл... грамотаар шагнагдаһан байна.

Бүхы хүсэ шадабаряа, эрдэ... бэлигээ ниитын хэрэгэй аша т... һада гамнангүй үгэһэн Цыренж... Бимбаевич Бимбаевай гэрэл... һайн дурасхаал бидэнэрэй, с... хүдэлһэн нүхэдэйнь сэдьхэл зү... хэндэ хэдыдэшье мартагдахагүй.

БҮЛЭГ НҮХЭД.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Арбалалгын гурим» гэһэн түрүү бэшэг; КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ.

Хоёрдохи хуудаһанда: Б. Перетолчиной «Үглөөдэрэйхиеэ харахада» гэһэн корреспонденци; «Табан жэл соо гээгдэгшэгүйгөөр ажаллаха» гэһэн гаршаг доро А. Митниковэй «Итанца голой богоһонууд» гэһэн корреспонденци.

Гурбадахи хуудаһанда: СССР-эй арадай ажахын хүгжэлтэ тухай СССР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл; хилын саанахи һонинууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: спортын һонинууд; соносхолнууд.

Редактор Ц. О. ОЧИРОВ.

Манай адрес, телефонууд:

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственный—47-59, 35-14, промышленный—48-69, 33-61,

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни—40-49, идеологический—24-74, 60-21, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, информации—34-05 и переводов — 24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н-03583. Зак № 527.